

MTA TK Gyerekesély Műhelytanulmányok 2014/14

Ózdi kistérség

**A kistérségben élő gyermekek, fiatalok
és családjaik helyzetének, igényeinek
és szükségleteinek felmérése
2014**

Polonyi Gábor

**MTA TK
Budapest
2014**

Készült a TÁMOP-5.2.1 támogatásával

Írta: Polonyi Gábor

Szerkesztette: Fekete Attila

Kiadja az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

1014 Budapest, Országház u. 30.

<http://gyerekesely.tk.mta.hu/>

Tartalom

Összefoglaló	4
1. A helyzetfelmérés módszerei	6
1.1. A vizsgálati minta.....	6
1.2. A kutatás kérdőíve	9
2. Demográfiai jellemzők	10
3. Foglalkoztatottság	12
4. Anyagi helyzet.....	14
4.1 A családok deprivációja.....	14
4.2 A családok szegénység érzete.....	21
5. Lakáshelyzet.....	23
6. Nevelés, oktatás.....	26
6.1 Bölcsőde	26
6.2 Óvoda	27
6.3 Iskola	29
7. A gyermekek szükségleteinek kielégítettsége.....	33
8. Egészség.....	40
9. A településhez, kistérséghez való kötődés	42
10. Gyerekszegénység elleni program.....	43
MELLÉKLET.....	45

Összefoglaló

Eredményeink szerint a kistérségben zajló demográfiai folyamatok erősítik a gyermekes családok szegénységi kockázatát.

A demográfiai folyamatok azt mutatják, hogy gyerektársadalmon belül többségbe kerülnek a roma származású gyermekek, akik a nagyobb szegénységi kockázattal rendelkező sokgyermekes családokból érkeznek.

A kistérség legnagyobb problémája a nagyarányú munkanélküliség, ezzel együtt a foglalkoztatottság alacsony szintje, illetve a munkalehetőség hiánya.

Ezeket a problémákat csak részben tudja orvosolni a közmunka lehetősége, amely azonban egyre meghatározóbb foglalkoztatási forma a kistérségben.

A gyermekes családok szegénységi kockázatát növeli az alacsony iskolázottsági szint.

A gyerekes családokon belül nagyon alacsony a munkaerőpiacon nagyobb esélyt kínáló közép-, illetve felsőfokú végzettségűek aránya.

Az országos átlaghoz képest alacsony a gyermekes családok jövedelme, s ennek következtében a gyermekek többsége szegénységben él.

Az elmúlt egy év során azonban az anyagi helyzetben javulás történt. A háztartások kb. egytizede ma jobban kijön bevételeiből, mint egy évvel ezelőtt, ennyivel kevesebben mondják, hogy adóságuk van, a közmű cégek felé tartoznak, stb.

A gyermekes háztartások lakásminősége magasan elmarad az országos átlagtól.

A kistérségben 2013-ban a szubstandard lakások aránya 21%, ez hétszeresen meghaladja az országosan mért értéket. A 2014-es mintában szereplő ingatlanok még

ennél is rosszabb eredményt mutatnak (25%).

Az oktatási intézmények közül az óvodákat a szülők pozitívan értékelik, az iskolákkal kapcsolatban valamivel több a kritikus vélemény.

Az elmúlt egy év során azonban mindkét intézmény-típussal valamivel elégedetlenebbek lettek az érintett szülők.

A gyermekek szükségleteinek kielégítettségében hiányok tapasztalhatóak, de ebben nem annyira meghatározóak az anyagi szempontok.

Az országos adatokhoz képest a kielégítetlen szükségletekben kisebb szerepet játszanak az anyagi szempontok, a pénzhiány.

A rossz anyagi körülmények hatása az egészségi állapot alakulásában meghatározó.

Az egészségi állapot alakulásában jelentős különbség van a szegénységi küszöbérték alatt, illetve felett élő gyermekek között: egészségügyi problémák elsősorban a szegényebb családok gyermekei körében jelentkeznek.

A Gyerekszegénység elleni program ismertsége nem, de elterjedtsége növekedett a vizsgált időszakban.

A program ismertsége az elmúlt egy év során nem emelkedett. Viszont örömteli, hogy a programokon való részvétel az elmúlt egy év során intenzívebbé vált.

1. A helyzetfelmérés módszerei

Az adatfelvétel az ózdi kistérségben élő gyermekes családok reprezentatív mintáján két hullámban történt: az elsőre 2013 augusztusában került sor, a másodikra pedig 2014 októberében. A kistérségben a kérdezést első alkalommal a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar Szociológiai Intézet oktatói és hallgatói végezték, második alkalommal pedig a Budapesti Corvinus Egyetem Társadalomtudományi Kar Szociológia és Társadalompolitikai Intézetének oktatói és hallgatói.

A kistérségben lévő 29 település közül 2013-ban 10 település került bele a felmérésbe, 2014-ben pedig 11. A települések 2013-ban a következők voltak: Borsodnádásd, Sajónémeti, Kelemér, Ózd, Sajómercse, Sajópüspöki, Járdánháza, Putnok, Csernely, Serényfalva. 2014-re annyi változás történt, hogy Dubicsányban is történt kérdőívfelvétel.

A kiválasztás menetének részleteit az alábbiakban mutatjuk be.

1.1. A vizsgálati minta

Az országos és járási népesség-nyilvántartás, valamint a jegyzőktől származó nyilvántartás adataiból gyerekszám szerinti rétegzett valószínűségi mintát készítettünk. A lekérdezéshez szükséges reprezentatív mintát többlépcsős, csoportos valószínűségi mintavételi eljárással alakítottuk ki, olyan tényezőkre támaszkodva, amelyekről feltételeztük, hogy befolyásolják a gyermekes családok életkörülményeit. Ezen tényezők között szerepelt: az adott háztartásban élő gyerekek száma, lakhelye, valamint az, hogy a háztartásban élnek-e olyanok, akik romának vallják magukat.

A mintaválasztás első lépcsőjében a kistérség 29 településéből kiválasztottuk – a kistérségi szakemberekkel egyeztetve – azokat a településeket, amelyek a kistérség egészét reprezentálják.

A települések kiválasztása előtt azokat csoportosítottuk nagyságuk (500 fő alatti, 500-

1000 fő közötti, 1000 fő feletti, városok) és a roma népesség aránya szerint (alacsony, közepes, magas arány). A cél az volt, hogy az előzetesen meghatározott szempontok alapján kirajzolódó település-típusok mindegyike egyenlő esélyt kapjon a mintába való bekerülésre. (A települések besorolását a település-nagyság, illetve a roma populáció nagyságának mátrixában az 1. tábla mutatja.) A kiválasztás során tekintettel voltunk arra is, hogy a legfontosabb Gyerekesély programelemeket működtető települések is szerepeljenek a mintában.

De a kiválasztás során tekintettel voltunk arra is, hogy az ún. mikrokörzetek központjai is tagjai legyenek a mintának.

1. tábla: Az Ózdi kistérségi településminta kialakítása (2014)

	0-500 fős település	501-1000 fős település	1000 fő feletti település
Alacsony roma arány 0-10%		Sajópüspöki Dubicsány	Serényfalva
Közepes roma arány 10,1-30%	Sajómercse	Csermely	Borsodnádásd, Putnok
Magas roma arány 30% feletti		Sajónémeti, Kelemér	Járdánháza
Kistérségi központ Ózd			

A mintaválasztás során a kistérség központjában, Ózdon, a legnagyobb lélekszámú településen, a 2014-es felmérés során 3%-os merítéssel dolgoztunk. A további városokban (Borsodnádásd, Putnok) 8%-os, a községekben pedig 20%-os merítéssel számoltunk.

A háztartásokat az egy-, két- és háromgyerekes háztartás kategóriákon belül véletlen címgenerálással választottuk ki, tehát a háztartások a mintába véletlenszerűen kerültek be.

A lekérdezés során adódott kisebb mintabeli eltolódásokat utólag súlyozással

korrigáltuk. Mivel az adatokat a jelentésben idősorosan mutatjuk be, a súlyozásnál a 2013-as adatfelvétel súlyozási elveit, paramétereit követtük. (Az elemszámokat a 2014-es felmérés vonatkozásában a 2. tábla mutatja be.)

2. tábla: Az Ózdi kistérség vizsgált településein élő gyermekes háztartások száma összesen és a súlyozott vizsgálati mintában (db)

település	gyerekes háztartások							
	populáció				minta			
	egy	kettő	három és több gyermek	összesen	egy	kettő	három és több gyermek	összesen
Borsodnádásd	117	85	69	271	12	9	7	28
Csernely	22	26	20	68	5	5	4	14
Járdánháza	92	47	52	191	18	9	10	37
Kelemér	25	13	23	61	5	3	5	13
Ózd	1758	968	736	3462	88	48	37	173
Putnok	319	188	195	702	32	19	20	71
Dubicsány	10	8	3	21	2	2	1	5
Sajómercse	8	5	7	20	0	1	2	3
Sajónémeti	20	17	20	57	4	4	4	12
Sajópüspöki	25	15	14	54	5	3	3	11
Serényfalva	50	39	18	107	10	8	4	22
összesen	2446	1411	1157	5014	181	111	97	389

1.2. A kutatás kérdőíve

Az adatfelvétel során a mintába került családok körében először egy Háztartás kérdőív alapján gyűjtöttünk információkat a háztartásban élő személyek neméről, életkoráról, iskolázottságáról, gazdasági aktivitásáról, a család szerkezetéről, jövedelmi viszonyairól, segélyekhez, támogatásokhoz való hozzáférésükről, lakáshelyzetükről, esetleges díjhátralékaikról, fizikai és mentális egészségi állapotukról, saját helyzetükhöz való viszonyulásukról. Következő lépésben a háztartásban élő minden gyermekről külön kérdőívet vettünk fel (Gyermek kérdőív), melynek célja volt feltérképezni a családban élő összes gyermeknél a következő témaköröket: óvodai, iskolai jellemzők, számítógép- és internethasználat, gyermekbetegségek előfordulása, gyermek-szükségletek kielégítettsége, gyermek-szülő kapcsolatának jellege. (A felmérésben használt kérdőíveket a 2. számú mellékletben adjuk közre.)

Mivel a felmérésnek két hulláma is elkészült – ugyanazzal a tematikájú kérdőívvel – értelemszerűen jelentésünkben elsősorban arra teszünk kísérletet, hogy idősoros adatokat adjunk meg, s jelezzük, hogy ha valami változás mutatkozik – egy esztendő elteltével - az adatbázisokban.

Azon túl, hogy a tanulmányban bemutatjuk az Ózdi kistérségre vonatkozó adatokat, ezeket összevetjük az országos átlaggal is. Az országos referencia értékek egy része a 2011-es Népszámlálás adataiból, másik része pedig a TÁRKI 2012-es országos reprezentatív felméréséből származik (TÁRKI Háztartásmonitor 2012). A gyermeki szükségleteknél az összehasonlítás alapjául a KSH 2009. évi Háztartási Költségvetési és Életkörülmények Adatfelvétel EU-SILC indikátorai szolgálnak. A hivatkozás nélküli adatok a jelen helyzet-, igény- és szükségletfelmérés alapját képező, 2013-as és 2014-es kérdőíves felvételből származnak.

2. Demográfiai jellemzők

A KSH adatai szerint a gyermekek életkori megoszlása a kistérségben lényegében az országos mintázatot követi. Ahogy a 2013-as jelentésben is megfogalmaztuk a demográfiai adatok hangsúlyos gyerekszám csökkenést mutatnak a kistérségben (ez a demográfiai csökkenés azonban az országos átlagnak megfelelő). Ez a kedvezőtlen demográfiai tendencia a kistérség gyermekintézményeinek fennmaradása szempontjából is negatív következményekkel járhat, illetve hosszú távon is a gazdasági aktivitás további csökkenését vetíti előre.

A gyerek-társadalom belső, etnikai összetétele nagyon specifikus képet mutat a kistérségben. Míg országosan a roma származású gyermekek aránya 11% körül mozog, addig ugyanez az érték az ózdi kistérségben a 2013-as adatfelvétel során majdnem elérte az 50%-ot, a 2014-es felmérés során pedig már meg is haladja azt (2013: 46%, 2014: 53%). A növekedés azt mutatja, hogy a roma populáció nagysága a gyermektársadalmon belül fokozatosan nő.

A felmérés során azokat tekintettük romáknak, akik annak vallották magukat, tehát a népszámláláshoz hasonlóan a kérdőívben is az önbevallás elvére építettünk. Több metszetben nyilatkozhattak erről a kérdésről a kérdezettek (a megkérdezett első- és másodsorban milyen nemzetiségűnek vallja magát/ a kérdezetten kívül van-e olyan személy a háztartásban, aki romának tekinti magát.) Ezeket a válaszokat összesítve azokat tekintettük romáknak, ahol a háztartásában legalább egy személy romának vallotta magát.

Az Ózdi kistérségben tehát a roma családok magasabb termékenysége és nagyobb gyerekvállalási hajlandósága következtében az országosnál jóval magasabb (az országos érték négyszerese-ötszöröse) a roma gyerekek aránya. S a jövőben további elmozdulás várható a roma származásúak javára – mind a helyi gyermek, mind felnőtt társadalmon belül -, hiszen az adatok mind 2013-ban, mind 2014-ben azt mutatják, hogy az alacsonyabb életkorú gyermekcsoportokban a roma gyerekek aránya magasabb, mint idősebb kortársaik körében. Mindez azt is jelenti, hogy a kistérségben

jelentősen növekedni fog az oktatási intézményekben megjelenő roma származású gyerekek aránya, s az oktatási intézményeken belül lényegében minden szinten többségben lesznek.

3. tábla: A 0-17 éves roma gyermekek aránya korcsoportonként (%)

	2013		2014	
korcsoport	nem roma	roma	nem roma	roma
0 - 2	39,5	60,5	45,5	54,5
3 - 5	53,5	46,5	42,4	57,6
6 - 13	55,3	44,7	46,2	53,8
14 - 17	57,4	42,6	52,2	47,3
kistérség összesen	54,0	46,0	47,0	53,0
országos ¹	88,7	11,3	88,7	11,3

Az országos adatokhoz képest a magas szegénységi kockázatú háztartástípusok megoszlása tekintetében is eltérés mutatkozik (4. tábla). Az elszegényedés kockázatát tekintve az egyik legveszélyeztetettebb családtípust a csonka, egyszülős családok képviselik. Az Ózdi kistérségben ez a fajta veszélyeztetett családtípus ritkábban fordul elő, mint országosan (2013: 15%, 2014: 10%). A másik veszélyeztetettebbnek mondható családtípus, a három- vagy többgyermekes nagycsaládok aránya viszont már jóval az országos átlag felett van a kistérségben (2013: 26%, 2014: 23%).

A mintába került összes gyermekes háztartásnak 2013-ban 36%-a volt roma háztartás, a három- és többgyermekes háztartások között pedig 59%-a. 2014-ben még magasabb adatokat regisztrálhatunk: a roma háztartások részaránya 43%, a nagycsaládosok körében pedig 73%. Utóbbiak körében egyértelműen a roma családok alkotják a többséget. Ahogy a 2013-as elemzésben jeleztük: ez azt mutatja, hogy az oktatási intézményekben nem csak arra kell felkészülni, hogy a roma tanulók aránya még magasabb lesz, hanem arra is, hogy jelentős részük magas szegénységi

¹ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

kockázatos családból fog érkezni.

4. tábla: A magas szegénységi kockázatos háztartástípusok előfordulása a mintában (%)

	országos ²	kistérség 2013	kistérség 2014
egy szülő gyermekkel típusú háztartások	22	15,5	9,6
három- és többgyermekes háztartások	14,2	26,0 ³	23,0 ⁴

3. Foglalkoztatottság

A kistérség egyik legnagyobb problémája a nagyarányú munkanélküliség, illetve a foglalkoztatottság alacsony szintje. 2013-ban a gyermekes családokban élő aktív korúak (16-62 évesek) 44%-a tekinthető munkaerőpiaci szempontból aktívnek, ez az érték 9%-kal marad el az országos átlagtól. 2014-ben még alacsonyabb aktivitás mutatható ki (41%). A negatív munkaerőpiaci tendenciákat valamelyest orvosolja a közmunka lehetősége, viszonylag sokan tartoznak ebbe a munkaerőpiaci csoportba a kistérségben, s ez a szám 2014-re jelentősen emelkedett is (2013: 10%, 2014: 15%). A munkanélküliség azonban így is jelentős, a munkanélküliek aránya jóval az országos átlag felett van (5. tábla). S nagyon magas a különböző jogcímenek eltartottnak tekinthető családtagok száma.

² TÁRKI Háztartásmonitor 2012

³ jegyzői, 2013-as adatok alapján

⁴ jegyzői, 2014-es adatok alapján

5. tábla: A gyermekes családokban élő aktív korúak gazdasági aktivitása az Ózdi kistérségben (%)

	2013	2014
aktív (alkalmazott, vállalkozó, alkalmi munkát végez)	43,9	41,1
közmunkás	9,8	15,4
munkanélküli (segélyezett, ellátás nélküli)	13,2	12,7
gyes-en lévő	11,7	13,0
nyugdíjas	5,4	3,9
eltartott	15,9	13,9
összesen	100	100

A munkalehetőségek hiánya mellett az elhelyezkedést jelentősen nehezíti az itt élők alacsony iskolázottsági szintje, ez a tényező is növeli a háztartások szegénységi kockázatát. A gyermekes családokban élő felnőttek körülbelül fele legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik (6. tábla). A munkaerőpiacon az elhelyezkedéshez nagyobb esélyt adó közép- illetve felsőfokú végzettséggel 27%-nyian rendelkeznek, mind 2013-ban, mind 2014-ben.

6. tábla: A gyermekes családokban élő felnőttek legmagasabb iskolai végzettsége az Ózdi kistérségben (%)

	2013	2014
kevesebb, mint 8 általános	8,0	11,1
8 általános	41,0	41,6
szakmunkásképző; szakképzés érettségi nélkül	24,4	20,4
érettségi	20,9	21,0
felsőfok	5,7	6,0
összesen	100,0	100,0

4. Anyagi helyzet

A gyermekes családok szegénysége megragadható mind objektív, mind szubjektív mutatókkal. A Háztartás kérdőívben mindkettőt mértük. Az objektív mutatókkal elsősorban azt térképeztük fel, hogy milyen a családok jövedelmi helyzete, valamint milyen kiadásokra van elegendő pénzük a családoknak, illetve melyek azok a szükségletek, amelyeket inkább háttérbe szorítanak. A szubjektív mutatók arról árulkodnak, hogy miként vélekednek a megkérdezettek saját helyzetükről.

4.1 A családok deprivációja

Az alacsony foglalkoztatottság következtében a kistérségben élő gyermekes családok jövedelmének átlagos értéke jóval alatta marad a gyermeket nevelő családok országos jövedelemátlagának. A KSH 2011-es adatai alapján az egy főre jutó havi nettó jövedelem az összes háztartásra vetítve 82 400 forint volt. Ezen belül, ha csak a

gyermekes háztartásokra koncentrálunk, akkor 67 100 Ft.⁵ Ugyanez az érték az Ózdi kistérségben 2013-ban mindössze 39 400 Ft volt, 2014-ben pedig 41.150 Ft. Az alacsonyabb átlagos jövedelem magasabb szegénységi rátával is együtt jár. Az OECD1 skála alapján a szegénységi ráta a kistérségben viszonylag magas, igaz az elmúlt év során a mutató valamelyest javult (2013: 71%, 2014: 69% - 7. tábla).

7. tábla: A szegénységben élő gyermekek aránya a 0-17 éves korosztályban az Ózdi kistérségben (%)

	országos		kistérség	kistérség
	2009 ⁶	2012 ⁷	2013	2014
medián 60%-a alatt (OECD1)	30,4	31,6	70,9	68,6

Az elemzés további részében a szegénységi küszöb alatt, illetve felett élőket külön fogjuk szerepeltetni, hogy még plastikusabban jelenhessenek meg a kistérségben élő szegényekkel kapcsolatos adatok – az elemzés során az OECD1 skála alapján soroljuk a háztartásokat illetve a gyerekeket a „szegények” és a „nem szegények” közé. A két csoport belső etnikai összetétele egyébként sajátos képet mutat. Ha nem is beszélhetünk teljesen homogén csoportokról, de nagyon élesen elválík egymástól a két csoport társadalmi, etnikai karaktere. A szegénységi küszöb alatt élő gyermekek 68%-a ugyanis roma származású, s 32%-a nem. A szegénységi küszöb fölött élő gyermekek etnikai összetétele még egyneműbb: itt a gyerekek 79%-a nem roma családban él, s 21%-uk „érkezik” roma családból. Másik oldalról megközelítve a kérdést: a roma családból „induló” gyermekeknek – a nem roma családokban élő gyermekekhez képest – majdnem kétszer nagyobb az esélye arra, hogy „szegény” családban éljen. A roma gyerekeknek ugyanis 87%-a sorolódik a szegénységi küszöb alatt élő családokhoz, a nem-roma gyerekeknek viszont „csak” 47%-a.

⁵ Forrás: Jövedelmi helyzet 2011. Statisztikai Tükör VII. évf. 15. szám. KSH Budapest 2013.

⁶ TÁRKI Háztartásmonitor 2009

⁷ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

Míg 2013-ban a kistérségben élő gyerekes családok 31%-a érezte úgy, hogy beosztással (vagy éppen gond nélkül) még jól kijönnek, addig 2014-ben ugyanerről már 40%-nyian számolnak be (8. tábla). A többség esetében azonban továbbra is megjelenhetnek pénzügyi zavarok, mert legfeljebb „éppen, hogy kijönnek a havi jövedelmükből”. Komolyabb problémákról 2013-ban 24%-nyian, 2014-ben 23%-nyian számoltak be, s örömteli, hogy még súlyosabb esetekről – szó szerinti nélkülözésről – kevesebben tettek említést (2013: 9%, 2014: 3%). Értelemszerűen ezek a fajta anyagi problémák inkább a szegényebb családok körében jelentkeznek.

Az országos arányokkal történő összehasonlításból az tűnik ki, hogy a kistérség lakói összességében az országos helyzethez hasonlóan látják a saját anyagi helyzetüket, de a szegényebb rétegek tagjai már rosszabbnak ítélik meg anyagi lehetőségeiket.

8. tábla: Hogy érzi, Önök anyagilag...? (%)

	országos ⁸	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
...gondok nélkül élnek	1,6	3,1	2,7	1,1	4,8
...beosztással jól kijönnek	23,3	27,9	37,5	27,6	50,7
...éppen hogy kijönnek a havi jövedelmükből	40,5	36,6	33,9	36,8	30,1
...hónapról hónapra anyagi gondjaik vannak	25,6	23,6	22,7	29,0	14,4
...nélkülözések között élnek	9,0	8,7	3,1	5,4	0,0
összesen	100,0	100	100	100	100

Ezzel összhangban, miközben 2013-ban a családok 77%-a számolt be arról, hogy az elmúlt 12 hónapban előfordult velük, hogy a hónap végére elfogyott a pénzük, most ugyanez az arány 70% volt. A családok szintén jelentős hányada nyilatkozott úgy a felmérés során, hogy saját forrásból nem lenne képes fedezni egy nagyobb összegű váratlan kiadást - ebben nincs különbség a két adatfelvétel között (2013: 67%, 2014:

⁸ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

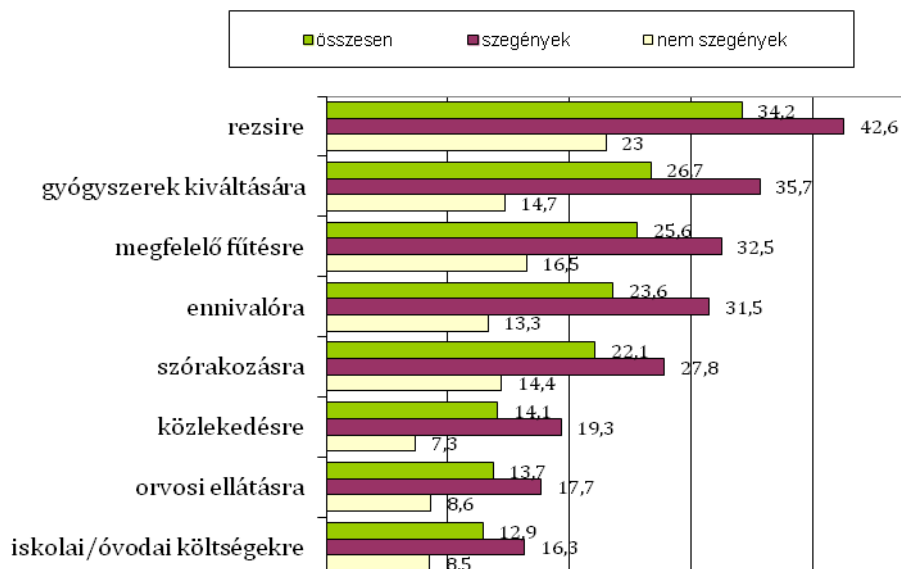
66%). Ezek a jelenségek a szegényebb családok körében szinte teljesen általánosnak mondhatók (80% illetve 77%).

A gyermekes családok nagy hányadát érintő szegénység a különböző típusú szükségletek kielégítetlenségének mértékében is megragadható. Vizsgálatunk során nemcsak a számlák kiegyenlítésére fókuszáltunk, hanem más fontos mutatót is mértünk.

Az adatok azt mutatják, hogy az elmúlt egy év során lényegében mindegyik szükséglet kielégítetlenségi mutatója csökkent 5-10%-kal, két kivétellel: a gyógyszerek kiváltására vagy a szórakozásra fordítandó költségek fedezése hasonló mértékű problémát jelent most, mint korábban.

Az adatok azt mutatják, hogy a megkérdezett családok nagy részének továbbra is elsősorban a rezsi kifizetése okoz gondot: körülbelül minden harmadik család esetében erre már nem jut elegendő pénz (1. ábra). Ugyancsak sokan vannak, akiknek a megfelelő fűtés biztosítása, a szükséges élelem vagy gyógyszer megvásárlása okoz gondot, vagy nincs pénze arra, hogy szórakozzon, kikapcsolódjon - ez körülbelül minden negyedik családra igaz.

Ezek a nehézségek hatványozottabban jelentkeznek a szegényebb családok körében – itt már minden harmadik család számol be külön-külön ezekről a problémákról.

1. ábra: A háztartások néhány alapvető szükségletének kielégítettsége (%)**Előfordult, hogy nem jutott elég pénz...?**

Valamivel kedvezőbb idősoros adatok jelentkeznek akkor is, ha azt vizsgáljuk, hogy a családok mennyire vannak eladósodva, milyen tartozásaik vannak. Az adatok azt mutatják, hogy 2013-ban a megkérdezett háztartások 49%-ának volt valamilyen tartozása, 2014-ben pedig 40%-ának

A tartozások sokféle formában jelentkeznek. Lényegében mindegyik vizsgált szegmensben csökkent néhány százalékponttal azok aránya, akiknek adóssága van. Ez alól két kivétel van: az egyik a hiteltartozások, a másik pedig az egyéb rezsiköltségek kategóriája (telefon, TV, stb.).

A 2014-es felmérés alkalmával legtöbben valamilyen hiteltartozásról beszélnek, s ezzel kapcsolatban elsősorban a magántermészetű kölcsönök esetében történő elmaradások kerülnek szóba (21%) – jellemzően a szegény családok körében – s csak másodsorban jelentkeznek a banki hitelek/áruhitelek esetében történő elmaradások (13%). S ez is inkább a szegényebb családokat sújtja (2. ábra).

A nem szegény családok tagjai csak nagyon ritkán említenek meg olyan területet, ahol elmaradásuk van. A szegényebb családok esetében ezek a problémák sokkal gyakrabban jelentkeznek, lényegében minden tartozás-forma esetében ők a tipikus

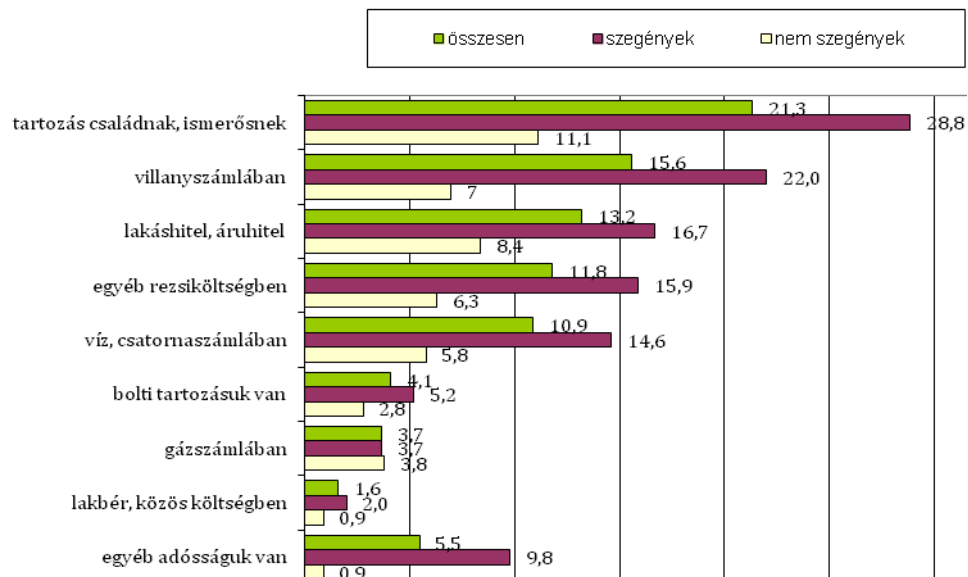
fizetni nem tudók. A hiteltartozáson túl leginkább a rezsi költségek kapcsán jelentkeznék fizetési problémák. A villanyszámlák kifizetetlensége a leggyakoribb, de sokszor a víz-, csatornadíjjal, illetve a már említett egyéb rezsiköltségek kifizetésével is elmaradásban vannak.

A rezsitartozások oda is elvezettek, hogy a villanyt ki kellett kapcsolni, ez a családok egyötödével fordult már elő. Ez sokkal jellemzőbb probléma, mint a vízszolgáltatás vagy a vezetékes gázszolgáltatás kikapcsolása, amely szolgáltatások fizikai igénybevételének lehetősége azonban a családok valamivel kisebb körét érinti. A szolgáltatások felfüggesztése inkább a szegényebb családokat érinti: ebben a körben már majdnem minden harmadik családdal előfordult, hogy szüneteltették náluk az áramszolgáltatást.

Továbbra is a megkérdezettek egytizede érzi úgy, hogy – az eladósodás következtében – jelenlegi lakását akár el is vesztheti (2013: 11%, 2014: 11%), s ez is inkább a szegényebb családokat érinti (szegények: 13%, nem szegények: 8%).

2. ábra: Eladósodás mértéke a gyermekes háztartások között az Ózdi kistérségben (%)

Van-e valamilyen adósságuk, kifizetetlen hátralékuk?

A szegénység enyhítésében nagy szerepe lehet a családok által kapott természetbeni juttatásoknak, melynek számos formáját kaphatják/igényelhetik a családok (9. tábla). Összességében viszonylag sokan tettek említést valamilyen természetbeni ellátásról. Az egyes formák említési aránya lényegében megegyezik a két adatfelvételben. Egy kivétellel: élelmiszer, tüzelő juttatásról most jóval többen tettek említést, mint tavaly (2013: 18%, 2014: 27%).

A legtöbben juttatásként továbbra is azt hozzák szóba, hogy elengedik számukra a tankönyv és gyermekintézmény térítési díját. Ehhez képest jóval kisebb azok aránya, akik másfajta szociális/természetbeni juttatást kapnak. Ezek közül első helyen a szociális étkeztetést, a már említett élelmiszer, tüzelő juttatást lehet kiemelni, illetve a közgyógyellátást. A közgyógyellátás kivételével mindezen természetbeni juttatásokban sokkal nagyobb arányban részesülnek, a rászorultabb, szegény családok.

A többi juttatási forma sokkal kevesebbeket érint. Az aktuális jövedelmi helyzet a ritkábban igénybe vett szolgáltatásoknak a „használatát” is meghatározza – a

szegényebbekhez inkább eljutnak ezek a szolgáltatások. Kivétel itt is akad: az adósságkezelés, amellyel valamivel nagyobb számban tudnak élni a nem szegény családok.

9. tábla: A gyermekes háztartásoknak nyújtott természetbeni ellátások az elmúlt 12 hónapban az Ózdi kistérségben (%)

Milyen természetbeni juttatásban részesült?	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
tankönyv, gyermekintézmény térítési díja	58,3	61,6	72,8	46,8
szociális étkeztetés	32,3	31,1	38,7	22,1
közgyógyellátás	19,7	20,8	20,4	21,3
élelmiszer, tüzelő juttatás	17,8	27,1	32,1	20,5
kisállat, vetőmag földprogram vagy Minden gyerek lakjon jól! programok keretében	13,3	13,3	18,2	6,9
családsegítés, gondozás családsegítőtől vagy gyermekjóléti szolgálattól	6,4	7,3	10,8	2,7
adósságkezelési szolgáltatás	2,5	2,3	0,7	4,4
fogyatékosokat támogató szolgálat, fogyatékosok nappali intézménye	2,4	0,7	0,0	1,7

4.2 A családok szegénység érzete

A fenti objektív mutatókon kívül a szegénységet szubjektív szempontból is mértük például úgy, hogy megkértük a családokat, nyilatkozzanak saját helyzetükről.

A vázolt anyagi gondokkal együtt a megkérdezettek többsége nem mondja azt magáról, hogy teljes mértékben szegény, 2014-ben 12% nyilatkozott így (2013-ban 15%), s a jövedelmi mutatók alapján szegénynek mondható családokban ugyanez az arány nem sokkal magasabb - 19%. A domináns vélemény inkább az, hogy „csak bizonyos értelemben vagyunk szegények” (2013: 63%, 2014: 57%). Összességében 2013-ban a családok egyötöde az, amely önmagát egyáltalán nem sorolta be a

szegények csoportjába, most pedig 30%-uk. Az objektíve nem szegényeknek tűnők körében majdnem minden második kérdezett sorolta magát ide (44% - 10. tábla). A többség még ebben a csoportban is – szubjektíve - bizonyos értelemben inkább szegénynek tartja magát.

10. tábla: Ön mit mondana a szegénységről: jelenleg Önök...?

	%	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
teljes mértékben szegények		15,2	12,3	19,3	3,2
bizonyos értelemben szegények		63,1	57,4	60,6	53,2
nem szegények		21,8	30,3	20,1	43,6
összesen		100,0	100,0	100,0	100,0

A háztartások javuló anyagi helyzetét mutatja, hogy míg 2013-ban a megkérdezettek 52%-a érezte úgy, hogy 3 évvel korábban jobban élt, mint a kérdezés pillanatában, ugyanezt most csak 36%-nyian mondják. A családok egy jelentős része azon a véleményen van, hogy helyzetük alapvetően nem változott (2013: 34%, 2014: 40%). Az elmúlt évhez képest valamivel többen érzékelik azt, hogy most jobban élnek, mint korábban (2013: 14%, 2014: 24%). Ebben a tekintetben jelentős különbség nem mutatkozik a szegény és nem szegény családok között, úgy tűnik, hogy a válság mindenkit egyaránt sújtott.

A jövő vonatkozásában is valamivel optimistábbak a kérdezettek. Míg 2013-ban a relatív többség további romlást várt (44%), e véleménycsoport nagysága most visszaesett (28%). A relatív többséget most azok alkotják, akik a helyzet szinten maradását, a stabilizálódást vetítik előre (2013: 31%, 2014: 38%). 2013-ban 25%-nyian bizakodtak abban, hogy helyzetük javulni fog az elkövetkező három évben, most valamivel optimistábbak az emberek, ugyanezt 28%-nyian mondják. A jelenlegi anyagi helyzet itt már jobban befolyásolja a válaszokat, a várakozásokat: a szegényebb családok körében valamivel nagyobb mérvű a pesszimizmus, körükben magasabb a visszaesést prognosztizálók aránya (szegények: 35%, nem szegények: 17%).

5. Lakáshelyzet

A bérlakások aránya Magyarországon igen alacsony, a gyermeket nevelő családoknak is alig 7%-a él bérlakásban. Az Ózdi kistérségben sem ez az általános lakhatási forma, de az országos átlaghoz képest meghatározóbb ez a forma (2013: 14%, 2014: 12%). Ennek ellenére a családok döntő többsége tulajdonosként él lakásában (2013: 80%, 2014: 81% - 11. tábla), és a szegényebb családokra is ez a legjellemzőbb lakhatási forma (76%).

A lakások helyzetének feltérképezésére léteznek objektív és szubjektív mérőszámok. Objektív mérőszámokkal lehet mérni a lakásban lakók számának arányában a lakás alapterületét, a szobák számát, a lakások felszereltségét, komfortfokozatát. Szubjektív mérőszámokkal arra mutathatunk rá, hogy a kérdezett vagy egy külső szemlélő hogyan vélekedik, mit gondol a lakásról, annak állapotáról, felszereltségéről.

A lakások felszereltsége jelentősen elmarad az országos átlagtól, minden jellemző kapcsán sokkal rosszabbak értékeket mutatnak a jelzőszámok (11. tábla). S a 2014-es felmérésbe bekerülő családok ingatlanjai sokkal rosszabb állapotot mutatnak, mint a 2013-as minta tagjainak lakásai. Közös vonása mindkét felmérésnek, hogy a vizsgált elemek hiánya többszöröse az országos átlagnak. Nem véletlen, hogy az úgynevezett szubstandard lakások aránya nagyságrendekkel magasabb (2013: 21%, 2014: 25%), mint ami a gyerekes családok körében országosan jellemző (3%). Ez az adat még drámaibb a szegény családok körében (38%).

A legmegdöbbentőbb adatsor a WC-vel való ellátottságnál figyelhető meg: a WC-hiány több mint tízszerese az országos átlagnak, s a szegény családok esetében pedig azt lehet megállapítani, hogy a lakások 40%-ában nincs vízöblítéses WC. De a szegényebb háztartások vonatkozásában a többi jellemző kapcsán sem sokkal jobb a helyzet. Harmadában nincs fürdőszoba, negyedében nincs vezetékes víz.

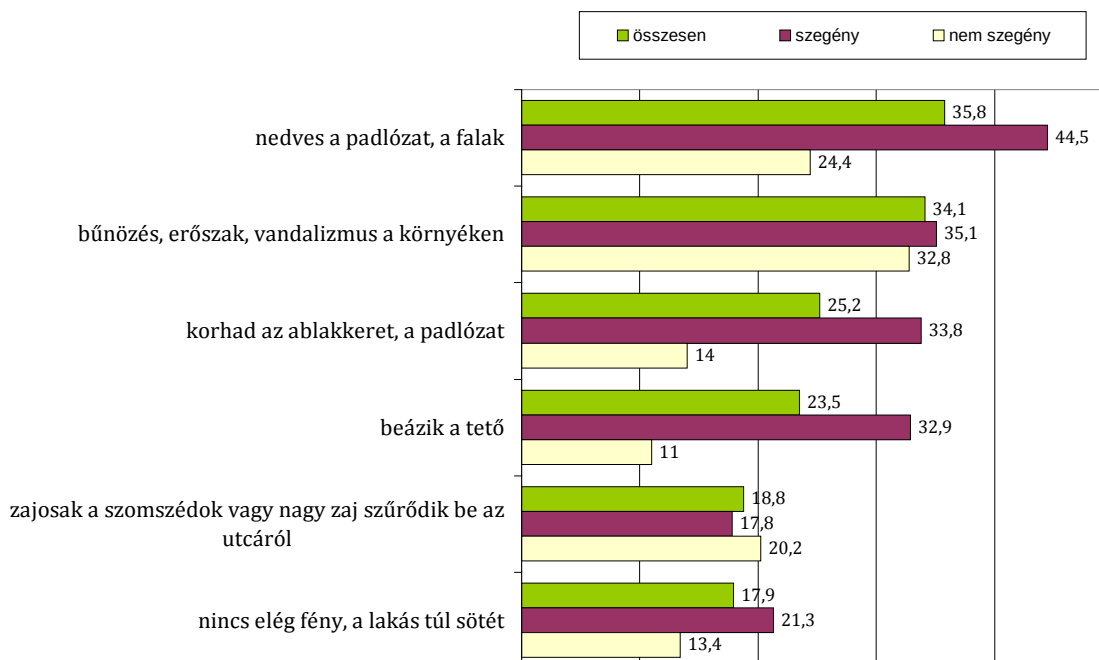
11. tábla: A gyermekes háztartások lakásainak főbb jellemzői az Ózdi kistérségben (az összes lakás %-ában)

	országos ⁹	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
bérlakás	6,8	14,0	11,5	17,0	4,2
nincs fürdőszoba	2,5	15,6	21,4	34,0	4,8
nincs vezetékes víz	2,3	16,3	16,0	23,2	6,3
nincs WC	2,5	14,2	24,9	37,9	7,7
zsúfolt lakás	12,3	22,8	26,1	39,8	8,5
szubstandard lakások	3,0	21,3	25,2	38,4	7,7

Sok esetben nemcsak a lakások felszereltsége, komfortfokozata hagy kívánni valót maga után, hanem a lakások fizikai állapota, illetve maga a lakókörnyezet (3. ábra). Az idősoros adatok azt mutatják, hogy a 2014-es felmérésben szereplő ingatlanok rosszabb állapotúak, különösen a nedvesség szempontjából: nedvesek a falak, a padlózat. (Igaz ebben a kérdés időpontja is ludas lehet, mert a 2014-es felmérés őszi, csapadékosabb időszakban készült.) Tíz családból most három szembesül ezzel a problémával, s ez a jelenség tíz szegény család közül már majdnem öt esetében figyelhető meg. De általában a lakhatást, a lakás minőségét meghatározó problémák elsősorban a szegényebb családok körében jelentkeznek (korhadó nyílászárók, tetőbeázás, stb.). A lakókörnyezet tekintetében – mennyire zajos a környék, mennyire elterjedt a bűnözés – már nincs jelentősebb különbség az anyagi helyzet függvényében, inkább a hasonlóságok dominálnak.

⁹ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

3. ábra: A gyermekes háztartások lakásainak állapota az Ózdi kistérségben (az összes lakás %-ában)

A lakások állapotáról, illetve környezetéről a kérdezőbiztosok maguk is véleményt alkottak. Az idősoros adatok itt is kedvezőtlenebb adatokat mutatnak 2013-hoz képest. Mindegyik dimenzió mentén jelentős eltérések mutatkoznak az anyagi helyzet függvényében. Bár a lakások döntő többségét a kérdezők tisztának, rendezettnek találták, de a szegényebb családok egyharmadának nem sikerült ezt a szintet teljesíteni (12. tábla). A szegényebb családok ingatlanjait a kérdezettek egyharmada ugyancsak veszélyesnek tartja a gyerekekre nézvést. A lakáshoz képest az udvart vagy a környező házakat kevésbé látták rendezettnek a kérdezőbiztosok. S ezek a szempontok is a szegény családok lakás-, lakókörülményeinek értékelésekor kapnak különösen negatív színezetet. De ugyanez mondható el a lakások belső megítélése, elrendezése kapcsán (sötétség, sivárság, stb.). A szegény családok esetében a lakások majdnem fele nem felel meg ezeknek az alapkívánalmaknak.

12. tábla: A kérdezők véleménye a lakásról és a lakókörnyezetről (%)

	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
A lakás mindazon helyiségei, melyeket alkalmas volt megfigyelni nagyjából tiszták.	88,9	75,7	63,3	89,4
A lakás mindazon helyiségei, melyeket alkalmas volt megfigyelni, nagyjából rendezettek.	87,6	80,1	68,6	92,6
Az épület biztonságos egy gyerek számára.	83,9	74,5	63,5	86,8,
Az udvar rendezett.	73,9	64,7	53,1	80,0
A környező házak jó állapotúak, rendezettek.	67,3	48,2	35,6	64,5
Az utca földút.	19,8	23,1	30,4	13,3
A lakás sötét vagy berendezése sivár, egyhangú.	12,7	26,7	40,5	11,7

6. Nevelés, oktatás

6.1 Bölcsőde

A kistérségben 2013-ban a gyerekek 7%-a jár, avagy járt bölcsődébe. Ez az arány 2014-ben mindössze 5%. A még rövidebb múltra visszatekinthető Biztos Kezdet gyerekházba 2013-ban a mintába eső gyermekeknek 2%-a jár/járt, 2014-ben viszont már 4%-a – tehát ez az intézménytípus majdnem egy szintre került a bölcsődei ellátórendszerrel.

6.2 Óvoda

A bölcsődei hozzáféréshez viszonyítva az óvodába járás lehetőségei lényegesen jobbak a kistérségben, hiszen a vizsgált két időpontban a 3-17 éves korosztálynak mindössze 2%-a nem jár vagy járt óvodába.

Azoknak a gyerekeknek az aránya, akik 5 éves korukban vagy annál később kerülnek be az óvodába egytizednyi (2013: 11%, 2014: 10%), ez az érték többszöröse az országos átlagnak, tehát viszonylag jelentősnek mondható azok aránya, akik késve veszik igénybe az óvodai ellátást (13. tábla). A késői óvodába kerülés okai között feltehetően nem a férőhelyhiány játszik szerepet, a megkérdezett szülőknek csupán néhány százaléka nyilatkozott úgy, hogy gyermekét nem vették fel az óvodába, amikor kérte (2013: 3%, 2014: 5%).

13. tábla: Az óvodakezdés életkora a 3-17 éves gyermekek között az Ózdi kistérségben (%)

	országos ¹⁰	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
nem jár	-	2,3	2,4	3,0	1,0
2-3 éves	76,4	68,6	71,6	68,1	79,8
4 éves	19,1	18,4	16,2	16,1	16,7
5 éves	2,6	9,2	7,0	8,9	2,5
6 éves	0,4	1,5	2,8	3,9	0,0

Az óvodákról alapvetően jó véleménnyel vannak a szülők, igaz 2013-hoz képest most valamivel kritikusabban nyilatkoztak.

Időben egységesen pozitív a megítélés az óvodák felszereltségével kapcsolatban (14. tábla). Ugyancsak nagyon pozitív a vélemény az egyik legfontosabb megítélésbeli dimenzió mentén: mennyire tud fejlődni a gyermek az óvodában.

A személyi feltételekről viszont most valamivel negatívabb hangot ütnek meg az

¹⁰ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

érintett szülők: mennyire jók az óvónők, mennyire jó a kapcsolattartás, stb. A partneri kapcsolat tekintetében az átlagosnál nagyobb elvárást fogalmaznak meg a relatíve jobb anyagi körülmények között élők. Ők azok, akik még leginkább nehezményezik azt is, hogy zsúfoltak a csoportok. A szegényebb családok képviselői nagyobb számban utalnak problémaként arra, hogy viszonylag sok olyan gyerek is jár az óvodába, aki erőszakos, verekedő.

14. tábla: Az óvodákról alkotott vélemény az Ózdi kistérségben (azok %-os aránya, akik az adott állítást valamennyire jellemzőnek tartják)

	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
Jók az óvónők.	97,1	89,1	87,7	91,9
Az óvodában figyelembe veszik a gyerek kéréseit, igényeit.	94,1	86,7	89,1	81,9
Partnernek tekintik a szülőket.	96,1	91,2	93,7	86,5
A szülők bekapcsolódhatnak a programok kialakításába, szervezésébe	95,4	86,4	84,9	89,3
Jó a gyerekközösség.	92,2	91,4	92,3	89,5
A gyerek jól fejlődik.	99,0	99,1	100,0	97,2
Az óvoda berendezése, bútorzata megfelelő	97,6	98,4	97,7	100,0
Az óvoda játékokkal, eszközökkel való felszereltsége megfelelő	97,6	95,7	97,7	91,5
Sok az erőszakos, verekedő gyerek.	33,2	38,5	41,0	33,7
Túlzsúfoltak a csoportok.	32,9	30,9	27,4	38,2

A szülők véleményét megkérdeztük arról, hogy magasnak érzékelik-e a roma gyerekek arányát az óvodában. 2013-ban a válaszadók 55%-a válaszolt erre a

kérdésre igenlően., 2014-ben viszont jóval többen, 86%-nyian. Ez végeredményben – figyelembe véve a kistérségben élők gyermekek etnikai összetételét – részben ténymegállapításnak is tekinthető. Kérdést fogalmaztunk meg arra vonatkozóan is, hogy nemzetiségileg milyen csoportot tekintenek a szülők ideálisnak. A legtöbben a vegyes összetételű (roma/nem roma) csoportot választanák (2013: 73%, 2014: 84%). Igaz nem mindegy, hogy honnan érkeznek a gyermekek: a roma családok képviselői nagyobb számban preferálják a vegyes összetételű csoportokat (2013: 86%, 2014: 88%), mint a nem-roma családok képviselői (2013: 64%, 2014: 76%).

6.3 Iskola

A törvényi szabályozás jelenleg főszabályként 6 éves kortól írja elő a tankötelezettséget, de lehetőséget ad még egy évet az óvodában tölteni – ha egy szakértői bizottság úgy látja jónak. A gyerekek nagy része a kistérségben 6 éves korában ül be az iskolapadba, de a többségre még a késői iskolakezdés a jellemző. A késői iskolakezdés a kistérségben a következőképpen alakul: a 7 évesen és később iskolába kerülő gyerekek aránya 2013-ban 58% volt, 2014-ben pedig 55%, tehát egy árnyalattal csökkent ez az arány (15 tábla). A késői iskolakezdők jellemzően évvessztesek voltak, illetve kisebb részük a szülők kérésére maradt tovább az óvodában (az iskolaéretlenség vagy betegség szerepe ebben elhanyagolható).

15. tábla: Az iskolakezdés életkora a 6-17 éves gyermekek között az Ózdi kistérségben

	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
nem jár iskolába	1,6	2,6	2,2	3,7
6	40,4	42,0	43,3	39,1
7	55,4	52,2	52,2	52,2
8	2,6	3,2	2,5	5,0
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

Nemcsak a bekerülés időpontja tolódhat el, hanem az általános iskola befejezésének időpontja is, hiszen az adatok azt mutatják, hogy viszonylag magas azon gyermekek aránya a kistérségben, akik az általános iskolában évismétlők voltak. Ez minden ötödik gyermek esetében figyelhető meg. S különösen a szegény családokból származó gyermekek esetében reális a „bukás” veszélye – itt minden negyedik gyermek évismétlő az általános iskolában (16. tábla). A szegényebb gyermekek körében az évismétlés esélye ötször nagyobb, mint a jobb anyagi körülmények között élő gyermekek körében.

16. tábla: Iskolai kudarcok előfordulása az iskolás gyermekek között az Ózdi kistérségben (%)

	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
Járt-e kisegítő, felzárkóztató osztályba?	6,6	5,6	6,7	2,6
Volt-e magántanuló, vagy eltanácsolták-e valamelyik iskolából?	1,1	2,7	3,7	0
Ismételt-e évet az általános iskolában?	20,8	19,6	25,8	5,2

Az óvodákhoz hasonlóan az általános iskolákról is inkább pozitívan nyilatkoznak a szülők. Azonban az idősoros adatok itt is azt mutatják, hogy valamivel kritikusabb most a véleményalkotás, mint volt tavaly. Összességében azonban az iskolák értékelése még így is nagyon kedvező.

Az adatok azt mutatják, hogy az óvodák megítéléséhez képest az iskolák értékelésében nagyobb vélemény-különbségek jelentkeznek az anyagi helyzet függvényében. A relatíve jobb anyagi körülmények között élő gyermekek – akik feltehetően tényleg jobb iskolába járhatnak – szülei pozitívabban nyilatkoznak az iskolák színvonaláról (a személyi feltételekről, a tárgyi eszközökkel való ellátottságról, stb. - 17. tábla).

A gyerekközösségen belül jelentkező erőszak, agresszivitás erősödőben van. 2013-ban a szülők 48%-a értett egyet azzal a kijelentéssel, hogy az iskolában „sok az

erőszakos, verekedő gyerek”, egy évvel rá már 55%-uk. Inkább a szegényebb gyerekek iskolai közegében jelentkezik ez a fajta probléma (61%), a jobb anyagi körülmények között élők valamivel védettebb iskolai közegben mozognak (42%).

17. tábla: Az iskolákról alkotott vélemény az Ózdi kistérségben (azok %-os aránya, akik az adott állítást valamennyire igaznak tartják)

	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
Jók a pedagógusok.	92,8	81,4	76,2	93,8
Figyelembe veszik a gyerek kéréseit, igényeit.	86,6	72,1	69,9	77,7
Partnernek tekintik a szülőket.	91,4	78,8	74,9	87,9
A szülők bekapcsolódhatnak a programok kialakításába	87,0	77,6	77,1	78,9
Jó a gyerekközösség	88,0	81,6	80,4	84,7
A gyerek jól fejlődik.	94	94,8	94,9	94,7
Az iskola berendezése, bútorzata megfelelő	94,5	88,5	88,0	89,8
Az iskola eszközökkel való felszereltsége megfelelő.	94,1	90,5	89,7	92,6
Sok az erőszakos, verekedő gyerek.	47,7	55,1	60,6	42,1
Túlzsúfoltak az osztályok.	29,2	26,9	29,1	21,5

A gyerekközösségben az agresszivitáson túl alkohol- és drogproblémák is előfordulnak. A tavalyi felmérés során a válaszadók 15%-a jelezte, hogy gyermeke olyan iskolába jár, ahol valamennyire jellemző az alkohol és/vagy drogfogyasztás, most pedig 17%-uk jelezte ugyanezt (18. tábla). Ezen belül igazából azok aránya nőtt meg, akik ezt a fajta problémát az iskolában „nagyon jellemzőnek” tartják” (2013: 6%,

2014: 9%). A rosszabb, szegényebb körülmények között élő gyerekek körében a potenciálisan „nagyon” érintett gyermekek aránya kb. három-, négyszerese a szegénységi küszöb felett élők gyermekek arányához képest (12% illetve 3%).

18. tábla: Mennyire jellemző az iskolában a drogprobléma, túlzott alkoholfogyasztás – Ózdi kistérség (%)?

	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
nagyon jellemző	5,6	9,1	11,6	3,4
inkább jellemző	9,3	7,5	5,2	12,3
inkább nem jellemző	23,4	16,1	15,2	18,5
egyáltalán nem jellemző	61,7	67,3	68,0	65,8
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

A szülők véleményét itt is megkérdeztük arról, hogy magasnak érzékelik-e a roma gyerekek arányát az oktatási intézményben, s a válaszadók többsége mondta azt – megint csak tényszerűen -, hogy igen (2013: 64%, 2014: 71%). A legtöbben a vegyes összetételű (roma/nem roma) osztályok működését/működtetését preferálják (2013: 74%, 2014: 81%). A roma családokban élő kérdezettek szinte teljesen a vegyes összetételű osztályokat preferálják (2013: 90%, 2014: 96%), a nem-roma családok képviselői viszont már jóval kisebb arányban vannak ezen a véleményen (2013: 58%, 2014: 65%).

A szülőknek az iskolákkal, illetve a gyermekeikkel kapcsolatos elvárásai igen komolyak, hiszen sokan azt várják/szeretnék, hogy gyermekük az oktatási rendszerben minél tovább haladjon. Elég magas követelményeket állítanak gyermekeik elé: 2013-ban a szülők 38%-a, 2014-ben pedig 40%-a mondta azt, hogy szeretné, ha gyermekük minél tovább maradna az oktatási rendszerben, és annak befejezéseként felsőfokú végzettséget szerezne (19. tábla). Az elvárások tekintetében éles határvonal húzódik meg a szegény és a nem szegény családok között. Míg a relatíve jobb anyagi körülmények között élők körében ez a fajta, talán nem mindig megalapozott vágy az esetek majdnem kétharmadában figyelhető meg, addig a

szegényebb családok képviselői lejjebb adják igényeiket: diplomát „csak” 29%-uk vár, sokan azt gondolják, hogy gyermekük a gimnáziumi érettségiig sem fog eljutni.

19. tábla: Mit gondol, gyermeke milyen iskolai végzettséghez juthat majd? (%)

	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
legfeljebb 8 osztály	3,8	10,8	15,2	2,3
szakiskola	22,3	14,0	18,3	5,0
szakközépiskola	25,2	21,8	22,6	20,2
gimnázium	10,6	13,5	14,5	11,5
felsőfok	38,2	39,8	29,4	61,0
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

7. A gyermekek szükségleteinek kielégítettsége

A szülők háztartási gazdálkodáson belüli preferenciái – a források szűkössége mellett – bizonyos gyermeki szükségletek kielégítését fontosabbnak, másokat halaszthatónak, vagy kevésbé fontosnak ítélnék meg. Elemzésünkben azt tekintjük kielégítetlen szükségletnek, ahol a szülő az adott jószágot anyagi okból nem tudja gyermeke számára biztosítani.

Ahhoz, hogy legalább adataink egy részét országos viszonylatban is értelmezni tudjuk – bár az adatfelvétel más korcsoportot célozott meg (0-15 évesek) –, felhasználtuk a KSH 2009. évi Háztartási Költségvetési és Életkörülmények Adatfelvétel EU-SILC modulját.

A gyermekek **biológiai alapszükségei** (táplálkozás, ruházkodás) közül már a táplálkozási igényeket sem képesek teljes mértékben kielégíteni a családok (20. tábla). A 2009-es országos adatok alapján a táplálkozási szükségletek tekintetében a gyerekek 1%-a szenvedett hiányt anyagi okok miatt. Az Ózdi kistérségben ehhez

hasznló arányt regisztrálhattunk (1%), a szegényebb családok körében pedig valamivel magasabb értéket (1,5%).¹¹ A megkérdezettek ekkora hányada állította, hogy gyermekeik a háromszori étkezést hétközben és/vagy hétvégén sem kapják meg anyagi okok miatt: „nem engedhetik meg maguknak”.

A kistérségben a tanítási napokon ez az étkezés az iskolai étkeztetést is jelentheti és jelenti is. A kérdezettek többsége ugyanis igénybe veszi az iskolai étkeztetést az iskolaévben (2013: 67%, 2014: 69%). Igaz ezzel nyáron már jóval kevesebben élnek (2013: 18%, 2014: 20%), de a szegény családok körében valamivel gyakrabban jelent segítséget ez az étkeztetési forma nyáron. Adataink szerint a családok nagy része ingyenesen jut az iskolai közétkeztetéshez (2013-2014: 80%), s a kedvezményes lehetőség elsősorban a szegény családoknak biztosított.

Az iskolai/óvodai étkeztetés nemcsak az étkezések számának biztosításában, hanem a gyermekek megfelelő, minőségi táplálkozásában, azaz a hús-, zöldség- és gyümölcsfogyasztás biztosításában is fontos szerephez juthat. Országos átlagban azt látjuk, hogy anyagi okok miatt a gyerekek 13%-a nem jut húshoz¹², s 17%-a nem jut friss zöldséghez vagy gyümölcshöz. Ezekhez az alkotóelemekhez a kistérségben gyakrabban jutnak a gyermekek, illetve, ha nem jutnak, akkor annak nem anyagi vetülete van (4 illetve 3%).

A két pár megfelelő lábbeli biztosítása helyben a családok 8%-ának jelent túlzott anyagi megterhelést, s az újonnan vásárolt ruházat biztosítása pedig 10%-nak. A kép, ha az adatokat az országos eredményekkel vetjük össze, vegyes. Az új ruhák beszerzése az országos adatokhoz képest sokkal kedvezőbb (22%), a lábbelik biztosítása viszont valamivel kedvezőtlenebb (5%).

Az eddig említett hiányok lényegében mindegyik biológiai alapszükséglet tekintetében a szegényebb családok körében figyelhetők meg, a relatíve jobb anyagi pozícióban lévő családok körében ezek a problémák szinte egyáltalán nem jelentkeznek.

¹¹ EU-SILC 2009 adataiból

¹² EU-SILC 2009 adataiból

20. tábla: Kielégítetlen gyermekszükségletek aránya az Ózdi kistérségben (%)¹³

<i>Biológiai alapszükségletek (táplálkozás, ruházat)</i>	kistérség össze- sen	kistérség „sze- gény”	kistérség „nem szegény”
hétköznap napi három étkezés	1,0	1,5	0,0
hétfvégén napi három étkezés	1,0	1,5	0,0
két pár megfelelő cipő	7,6	9,7	3,0
újonnan vásárolt (nem használt) ruha	9,9	11,6	6,2
meleg téli felsőruha	3,3	4,8	0,0

<i>Minőségi táplálkozás</i>	kistérség össze- sen	kistérség „sze- gény”	kistérség „nem szegény”
legalább naponta egyszer hús, húskészítmény	4,3	5,1	2,5
naponta friss zöldség és gyümölcs fogyasztása	3,3	4,8	0,0
különleges események megünneplése	2,1	2,5	1,3

<i>Szocializációs alapszükségletek</i>	kistérség össze- sen	kistérség „sze- gény”	kistérség „nem szegény”
külön fekhely	4,4	6,2	0,4
kültéri játékok	7,4	9,8	1,9
beltéri játékok	5,8	8,4	0,0
életkoruknak megfelelő könyv	5,9	7,6	2,2

¹³ A kérdés így hangzott: *Kérem mondja meg, hogy a háztartásban élő minden 18 éves és fiatalabb gyermeke számára biztosítottak-e az alábbiak?* A kérdésben a miértekre is rákérdeztünk. Azt tekintettük kielégítetlen szükségletnek, ahol az említett kérdésre a szülő azt válaszolta, hogy az adott jószágot anyagi okból nem tudja a gyermekek számára biztosítani. A táblázatban ezek arányát közöljük.

<i>Tanulási feltételek</i>	kistérség össze- sen	kistérség „sze- gény”	kistérség „nem szegény”
megfelelő hely tanulásra, házi feladat elkészítésére	3,2	4,6	0,0
íróasztal	11,7	15,8	2,0
minden, az iskola által elvárt felszerelés	3,0	3,5	1,6

<i>Társas kapcsolatok</i>	kistérség össze- sen	kistérség „sze- gény”	kistérség „nem szegény”
baráti körök rendszeres meghívása közös játszásra	6,2	8,4	1,3
rendszeres sportolási lehetőség (tanórán kívül)	5,8	8,2	0,0
részvétel fizető iskolai kirándulásokon és programokon	17,4	23,1	4,0

<i>„Luxus” szükségletek</i>	kistérség össze- sen	kistérség „sze- gény”	kistérség „nem szegény”
évente legalább egy hét üdülés, nyaralás	55,5	64,4	36,1
fizetett különóra (nyelv, zene, fejlesztő foglalkozás)	27,7	35,3	9,8
zsebpénz	11,8	16,8	0,0

A gyermekek fejlődéséhez nélkülözhetetlen **szocializációs szükségletek** egyértelműen a táplálkozás mögé sorolódnak, ugyanakkor a gyermekek fejlődését alapvetően meghatározó szocializációs alapszükségeket és kulturális szükségleteket is – valamilyen szinten – biztosítani tudják a családok. A gyermekek 7 illetve 6%-ának nincsenek beltéri illetve kültéri játékaik – ez az országos adatokhoz képest megint csak jobb eredmény (13-18%). Ugyanennyien mondják azt, hogy anyagi okok miatt nincsen a gyerekeknek életkoruknak megfelelő könyvük (6%). Megfigyelhető, hogy a szociális alapszükségletek kielégítését is nagyban determinálja a családok szegénységi szintje. A nem szegény családokban élő gyermekeknek szinte egyáltalán nem kell szembesülniük ezekkel a problémákkal. (Összességében 25%-ra

tehető azon családok aránya, ahol a gyerekeknek nincs életkoruknak megfelelő könyvük. Bár 75%-nál az elvi lehetőség megvan, mégis csak minden második gyermekről mondják azt a szülei, hogy legalább hetente olvasnak kedvtelésből (2013: 47%, 2014: 43%).

Ami a **tanulási lehetőségeket** illeti, a gyerekek 12%-ának nincs külön íróasztala, de a szülők elmondása szerint szinte alig van olyan család, ahol egyáltalán nem biztosított odahaza megfelelő hely a tanuláshoz (3%). Ehhez kapcsolódóan kedvező adat az is, hogy a családok mindössze 3%-ában nem áll rendelkezésre az iskola által elvárt minden felszerelés. Ebben szerepet játszhat a természetbeni juttatásként említett tankönyvtámogatás is. A családok a szótárt már nem tartják annyira nélkülözhetetlennek, ez az esetek 8%-ában már hiányzik. Az eddig említett szükséglet-csoportokhoz hasonlóan ezen a területen is lényegében csak a szegény családok körében jelentkeznek anyagi háttérű szükséglet-kielégítési problémák.

A **társadalmi szocializáció** szempontjából fontos társas kapcsolatok építése egyértelműen hátrébb sorolódik a szükséglet kielégítés rangsorában. Például a gyerekek egy részének nincs lehetősége rá, hogy meghívja baráti körét közös programra, játékra, igaz az országos adatokhoz képest jóval kevesebbeknek kell ezzel a korlátozással anyagi okok miatt szembesülniük (kistérség: 6%, országos adat: 29%). Komolyabb probléma, hogy a gyermekek nagy része külsős, fizetős iskolai programokon sem tud részt venni, s ez az arány már lényegében egybeesik az országos adattal (kistérség: 17%, országos adat: 15%). A külsős programok közül kedvezőbb helyzetben vannak a sportfoglalkozások. Anyagi okok miatt helyben a gyermekek 6%-ának nincs lehetősége arra, hogy sportoljon tanórán kívül. Mivel a társadalmi szocializációs szükségletek kapcsán a fizetős jelleg dominál, e szolgáltatás elérésében, illetve nem elérésében a családok szegénységi státusza – hogy a szegénységi küszöb alatt vagy felett élnek – nagyon meghatározó.

S ugyanez mondható el a komoly anyagi vonzatokat tartalmazó „luxus” szükségletek kapcsán is. (Igaz itt már van egy olyan elem, ami még a nem szegény családok körében is gyakran hiányzó, kielégítetlen szükséglet, az üdülés.) A „luxus” szükségletek kielégítése valóban luxus-kategóriának tűnik, hiszen ezeket az elemeket jóval kevesebben tudják biztosítani, mint az eddig említett szükséglet-típusokat: az

ide sorolódó üdülés a gyerekek nagy többségének nem adatik meg (56%), de a fizetett különórák esetében is kiugróan magas a kielégítetlen szükséglet (28%). Egyedül a zsebpénz biztosítása nem annyira luxus-kategória, ezt a szülők 12%-a nem tudja biztosítani – anyagi okok miatt – a gyermeke számára.

A szükségletek kielégítése mellett a gyermeki fejlődéshez elengedhetetlen a családi körben eltöltött minőségi idő. A gyerekek többsége a szüleivel közösen étkezik (2013: 90%, 2014: 80%), de nem minden nap (minden nap – 2013: 64%, 2014: 58%). Ebben nincs nagy különbség a szegény és a nem szegény családok körében. A szülők háromnegyed nyilatkozott úgy, hogy a TV-ben látottakat meg szokta beszélni gyermekével (2013: 76%, 2014: 75%). Valamivel kevesebbekre igaz, hogy mesét is szoktak olvasni vagy mondani a gyerekeknek (2013: 73%, 2014: 65%). Elsősorban a jobb anyagi körülmények között élő családok próbálnak erre figyelni. Ezekhez a közös, családi élményekhez képest jóval alacsonyabb mértékben jelentkeznek azok a társas együttlétek, amelyek nem az otthoni környezethez kapcsolódnak. A szülők egyharmada tud/akar külsős kulturális programokon részt venni gyermekével, pl. elmenni múzeumba, színházba, valamilyen zenei előadásra, stb. (2013: 30%, 2014: 34%) S ilyen alkalmakra a szegényebb családok jóval kisebb arányban tudnak sort keríteni.

Az internet és a számítógép mára szinte elengedhetetlen része az életnek, a gyermekek iskolai fejlődése szempontjából is kiemelkedően fontos. A szülők elmondása szerint a gyerekek többsége használ számítógépet (2013: 77%, 2014: 77%) és szintén sokan használják az internetet is (2013: 72%, 2014: 70%). Ezek a lehetőségek a nem szegény családokban élő gyermekek számára szinte teljesen mértékben rendelkezésre állnak (84 illetve 78%).

A kérdőívben megkérdeztük a szülőket arról is, hogy mit gondolnak, gyermekeik mivel töltik szabadidejüket (21. tábla). A szülők többsége szerint a gyerekeknek van szabadidejük és azt aktívan, értelmesen töltik el. Igaz a relatíve jobb körülmények között élők körében valamivel korlátozottabb ez a szabadidő, mert több szervezett programon, különórán, stb. vesznek részt. Számukra a minden napos számítógépezés is jobban elérhető.

A szegényebb családokban élők körében felülértékelődik a TV-nézés, többet játszanak otthon és mivel valamivel több a szabadidejük, többet is tudnak otthon segíteni.

A szülők általában úgy látják, hogy gyermekeik nem csavarognak, nem járnak kocsmába, bárókba, inkább barátaikkal vannak, vagy otthon vagy valamilyen külsős programon.

21. tábla: A 6-17 évesek szabadidő eltöltési szokásai az Ózdi kistérségben (azok %-os aránya, akik az adott állítást valamennyire jellemzőnek tartják)

	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
tv-t néz	78,7	74,8	77,3	68,9
számítógépezik	73,0	60,0	51,7	79,4
otthon játszik (egyedül, vagy testvéreivel)	75,2	79,4	84,1	67,9
szüleinek segít (háztartásban, üzletben stb.)	81,6	81,0	84,1	73,6
szervezett programon vesz részt	68,2	73,5	69,6	82,5
sportol, kirándul	68,9	72,6	69,0	81,2
barátaival, haverjaival találkozik	89,4	81,7	81,0	83,3
presszóba, bárba, kocsmába jár	2,7	3,3	3,3	3,0
csavarog, lődörög	6,4	6,0	7,2	3,2
egyáltalán nincs szabadideje	6,9	16,6	13,6	23,5
semmit sem csinál	5,3	7,8	7,8	7,7
egyéb tevékenységet végez	32,4	22,2	19,0	29,8

8. Egészség

Magyarországon a gyerekek 10%-a születik alacsony, 2500 grammnál kisebb súllyal. Az Ózdi kistérségben ez az arány valamivel magasabb (2013: 15%, 2014: 13%). A szegénységi helyzet és az egészségi állapot sajátos kapcsolatát mutatja, hogy a szegényebb családok gyermekei körében a kisebb születési testsúly sokkal gyakoribb jelenség, mint a szegénységi határ fölött élők körében (16, illetve 5%).

A testileg és szellemileg fejletlenebb gyerekek aránya ugyancsak magasabb a kistérségben, mint országosan. Országosan a kérdezettek 2-3%-a mondta gyermekét az átlagnál fejletlenebbnek¹⁴, míg a kistérségben ez az arány a testi és értelmi fejlettség tekintetében 2013-ban 3-4% volt, 2014-ben pedig 3-5%. A szegényebb családok körében gyakrabban fordulnak elő ilyen fejlődési rendellenességek - kétszer-háromszor gyakrabban -, mint a jobb anyagi körülményekkel rendelkező családok körében.

A különböző tartós betegségek előfordulási gyakorisága a kistérségben ugyancsak meghaladja az országos átlagot (22. tábla).

22. tábla: Gyermekbetegségek aránya az Ózdi kistérségben (%)

	országos ¹⁵	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
hallásprobléma	2,1	0,8	0,9	0,9	0,8
látásprobléma	6,8	8,1	9,9	8,8	12,1
egyéb tartós egészségügyi probléma	7,8	19,5	14,7	16,1	11,5

Így például magasabb a látásproblémáktól szenvedő gyermekek aránya, illetve az egyéb – nem látás/halláskárosodáshoz kapcsolódó – egészségügyi problémával

¹⁴ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

¹⁵ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

rendelkező gyermekek aránya. (Igaz 2014-ben ilyen jellegű problémáról kevesebbet számoltak be a kérdezőbiztosoknak.) Ezek a jellegű tartós egészségügyi problémák összességében sokkal gyakrabban jelentkeznek a szegényebb családokban élő gyermekek körében. A látásproblémák viszont valamivel erőteljesebben jelentkeznek a nem szegény családban élő gyermekek körében, ami véleményünk szerint – a valós problémák mellett - annak is köszönhető, hogy a betegség felismerésének lehetősége, esélye magasabb illetve kezelésének finanszírozhatósága is talán megoldhatóbb ezekben a családokban.

A kistérségben az egyes betegségek előfordulási arányai is általában magasabbak, mint országosan (23. tábla).

23. tábla: A gyermekek körében előforduló tartós egészségügyi problémák aránya az Ózdi kistérségben (%)

	országos ¹⁶	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
allergia	2,4	5,5	2,8	2,3	3,9
asztma	1,7	9,1	4,8	4,4	5,9
keringési betegség	1,0	2,0	1,3	1,9	0,0
mozgásszervi rendellenesség	1,0	2,1	1,3	1,0	1,9
emésztőrendszeri betegség	0,7	0,3	0,4	0,7	0,0
idegrendszeri betegség	0,6	1,0	0,6	0,9	0,0
depresszió/pszichikai betegség	0,3	0,3	0,7	0,9	0,3
kóros soványság	0,1	0,3	0,0	0,0	0,0
kóros kövérség	-	0,3	0,0	0,0	0,0
egyéb légzőszervi betegség	1,4	1,4	1,4	0,5	3,4

A tartós egészségügyi problémák közül elsősorban az asztma és allergia emelkedik ki, igaz az elmúlt évhez képest 2014-ben kevesebben említették meg ezeket a betegségeket. Ezek a problémák, s általában a légzőszervi problémák gyakrabban

¹⁶ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

kerülnek szóba a nem szegény gyermekek körében. A többi, vizsgált egészségállapotbeli probléma már inkább a szegényebb családokban élő gyermekeket sújtja.

Itt érdemes megemlíteni azt is, hogy az iskola előtt fejlesztésben résztvevő gyerekek aránya a kistérségben magasabb (2013: 16%, 2014: 20%), mint az országos átlag (10%).

A gyermekek egészségi állapotára negatívan hatnak a különböző devianciák, így a dohányzás, valamint az alkoholfogyasztás is. A szülők egyre nagyobb számban jelzik ezeknek a devianciáknak megjelenését. 2013-ban a szülők tudomása szerint a 6-17 éves gyerekek 5%-a dohányzott (alkalmanként vagy rendszeresen), illetve 3%-a fogyasztott alkoholt (alkalmanként vagy rendszeresen). 2014-re ugyanezek az arányok 8% illetve 6%. A dohányzás leginkább a szegényebb családokban élő gyermekek körében elterjedt (10%).

9. A településhez, kistérséghez való kötődés

A Háztartás kérdőívben a családok véleményét alkothattak arról, hogy mennyire szeretnek a településükön élni. Az adatok azt mutatják, hogy a megkérdezettek kb. fele szeret azon a településen lakni, ahol most él (2013: 54%, 2014: 47%). Sokan semleges álláspontot alakítanak ki (2013: 28%, 2014: 30%), s vannak, akik nem, vagy nem nagyon szeretik jelenlegi lakóhelyüket (2013: 18%, 2014: 23%).

Akik jobb anyagi körülmények között élnek, azok kritikusabban nyilatkoznak településükről, kistérségükről. Körükben a pozitívan viszonyulók aránya mindössze 37%, szemben a szegényebb családok képviselőivel, akik inkább szeretik szűkebb pátriárájukat (56%).

Mindez azonban nem jár azzal a következménnyel, hogy a családok elhagynák nem szeretett településüket. Mind 2013-ban, mind 2014-ben a megkérdezettek valamivel

több mint egyharmada tervezi, hogy elköltözik a településről (2013: 37%, 2014: 39%). S ebben nincs vélemény-különbség a szegényebb és a nem szegényebb családok között, tehát a nagyobb elégedetlenség önmagában nem indukál érdemi hatást a költözési tervekre.

Településenként vizsgálva az adatokat: a települések lakóinak érzelmi viszonyulása viszonylag egységes és átlagos képet mutat. Az átlaghoz képest erőteljesebb kötődést Serényfalva és Járdánháza lakóinál tapasztalunk. Az ellenpóluson, Kelemér és Csermely lakói jelentkeznek, ahol a kérdezettek kritikusabban viszonyulnak lakóhelyükhöz.

10. Gyerekszegénység elleni program

2013-ban a válaszadók 26%-a hallott arról, hogy a kistérség részt vesz az országos gyerekszegénység elleni programban. Ha a más kistérségekben működő programok ismertségével vetjük össze ezt az adatot, azt állapítjuk meg, hogy a program kommunikációja itt kevésbé sikeres. Sajnos az eltelt egy esztendő nem hozott ebben a tekintetben javulást, a tájékozottság nem nőtt (24%). A program elsődleges célcsoportját képező hátrányos helyzetű családok közül 2014-ben minden ötödik család jelezte, hogy hallott a programról (20%).

Bár az ismeretek szintje nem emelkedett, viszont a programokon való részvétel intenzitása erősödött az elmúlt egy év alatt. A különböző programelemeken 2013-ban a gyermekek illetve a szülők kb. 5-10%-a vett részt - azok körében, akik hallottak a lehetőségről (24. tábla). 2014-ben viszont már jóval többen, 20-30%-nyian mondták azt, hogy elmentek valamelyik Gyerekesély programra.

24. tábla: Gyerekszegénység elleni program ismertsége az Ózdi kistérségben (%)

	kistérség összesen 2013	kistérség összesen 2014	kistérség „szegény”	kistérség „nem szegény”
Hallott-e arról, hogy az Önök kistérsége részt vesz a Gyermekszegénység elleni programban?	25,5	23,5	18,9	29,6
Van-e olyan 0-17 év közötti gyermek, aki részt vett a Gyerekesély programokban?	12,7	30,5	31,2	29,8
Van-e olyan más felnőtt, aki részt vett a Gyerekesély programokban?	6,6	22,2	25,8	19,1

Biztos Kezdet gyerekházba – mint már említettük – most már többen járnak (2013: 2%, 2014: 4%), s a részvétel nagyságrendje a bölcsődei látogatottság szintjét is majdnem eléri. Igaz a részvétel nem napi rendszerességű, általában hetente többször vagy havonta többször viszik/vitték el a szülők a gyermekeket ide.

MELLÉKLET

1. számú melléklet
A felmérés alapmegoszlásai

bázis háztartás - %		összesen	szegény / nem szegény
Előfordult-e az elmúlt 12 hónapban, hogy hónap végére elfogyott a pénzük?	igen	69,8	79,5 / 57,0
	nem	30,2	20,5 / 43,0
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis háztartás - %		összesen	szegény / nem szegény
Képes-e a háztartás arra, hogy egy nagyobb kiadást a saját forrásaiból fedezzen?	igen	34,1	22,7 / 49,8
	nem	65,9	77,3 / 50,2
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis érintett háztartás - %		összesen	szegény / nem szegény
Előfordult-e, hogy kikapcsolták - villanyáramot?	igen	18,8	28,3 / 6,4
	nem	81,2	71,7 / 93,6
	összesen	100,0	100,0 / 100,0
Előfordult-e, hogy kikapcsolták - vizet?	igen	3,4	6,3 / 0,0
	nem	94,1	93,7 / 100,0
	összesen	100,0	100,0 / 100,0
Előfordult-e, hogy kikapcsolták - gázt?	igen	5,1	5,3 / 4,8
	nem	94,9	94,7 / 95,2
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis háztartás - %		összesen	szegény / nem szegény
Fenyeget-e annak veszélye, hogy tartozás miatt elveszítik a lakást?	igen	10,6	12,9 / 7,7
	nem	89,4	87,1 / 92,3
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

	bázis háztartás - %	összesen	szegény / nem szegény
3 évvel ezelőtt Önök	rosszabbul éltek	23,6	24,9 / 22,0
	alapvetően ugyanígy éltek	40,2	39,0 / 41,9
	jobban éltek	36,1	36,2 / 36,1
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

	bázis háztartás - %	összesen	szegény / nem szegény
Hogyan fog alakulni a helyzetük a következő évben?	javulni fog	34,9	34,6 / 35,2
	nem változik	37,5	30,0 / 47,4
	romlani fog	27,6	35,4 / 17,4
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

	bázis háztartás - %	összesen	szegény / nem szegény
Önök milyen jogcímen laknak ebben a lakásban?	tulajdonos	81,4	75,5 / 89,3
	bérlők az önkormányzattól	4,8	7,2 / 1,7
	magánszemélytől bérlők	6,7	9,8 / 2,5
	egyéb (szívességi, szolgálati)	7,1	7,4 / 6,5
	összesen	100,0	100,0/100,0

	bázis háztartás - %	összesen	szegény / nem szegény
Mennyire szeret ezen a településen lakni, ahol most él?	egyáltalán nem szeret	11,4	13,6 / 8,3
	2	11,5	8,6 / 15,5
	3	29,8	21,4 / 40,5
	4	19,8	20,5 / 19,0
	nagyon szeret	27,5	35,9 / 16,7
	összesen	100,0	100,0 / 100,0
bázis háztartás - %		összesen	szegény / nem szegény

Tervezi-e hogy elköltözik a településről?	igen	39,3	40,3 / 38,0
	nem	60,7	59,7 / 62,0
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
A gyermek jár(t)-e bölcsődébe?	igen	5,1	4,7 / 6,1
	nem	94,9	95,3 / 93,9
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
A gyermek jár(t)-e a Biztos Kezdet gyerekházba?	igen	3,7	3,9 / 3,2
	nem	96,7	96,1 / 96,8
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Milyen gyakorisággal járt a Biztos Kezdet gyerekházba?	naponta	9,0	0,0 / 29,5
	hetente többször	33,1	27,0 / 47,0
	havonta többször	28,7	31,0 / 23,5
	ritkábban	29,1	42,0 / 0,0
	összesen	100,0	100,0 / 0,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Felvették-e akkor az óvodába, amikor kérte?	igen	95,2	99,0 / 93,6
	nem	4,8	1,0 / 6,4
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Mennyire jellemző az óvodára, hogy magas a roma gyerekek aránya?	nagyon jellemző	60,8	60,9 / 58,7
	inkább jellemző	25,4	25,3 / 26,1
	inkább nem jellemző	11,9	10,3 / 15,2
	egyáltalán nem jellemző	1,9	3,4 / 0,0
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Melyik jobb: ha az óvodában a roma és a nem roma gyerekek egy, vagy ha külön csoportba járnak?	ha egy csoportba járnak	83,5	93,0 / 63,4
	ha külön csoportba járnak	16,5	7,0 / 36,6
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Mennyire jellemző az iskolára, hogy magas a roma tanulók aránya?	nagyon jellemző	39,6	47,3 / 22,4
	inkább jellemző	31,6	28,4 / 38,8
	inkább nem jellemző	23,1	24,0 / 21,1
	egyáltalán nem jellemző	5,7	0,3 / 17,8
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Melyik jobb: ha az iskolában a roma és a nem roma gyerekek egy, vagy ha külön osztályba járnak?	ha egy osztályba járnak	80,7	87,1 / 66,2
	ha külön osztályba járnak	19,3	12,9 / 33,8
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Milyen gyakran olvas a gyermek kedvtelésből?	minden nap	16,5	18,4 / 12,1
	hetente néhány alkalommal	26,1	24,6 / 29,5
	havonta néhány alkalommal	17,2	14,7 / 23,5
	évente néhány alkalommal	15,0	13,8 / 17,4
	sohasem	25,2	28,5 / 17,4
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Volt-e a gyermek a család szervezésében múzeumban, zenei vagy színházi előadáson?	igen	34,0	24,5 / 56,1
	nem	66,0	75,5 / 43,9
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Meg szokták-e beszélni a gyermekkel a TV-ben látottakat?	igen	75,3	70,8 / 86,2
	nem	23,5	27,6 / 13,8
	nincs TV	1,2	1,6 / 0,0
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Szokott-e gyermeke számítógépet használni?	igen	77,0	74,0 / 83,8
	nem	23,0	26,0 / 16,2
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Szokott-e gyermeke internetet használni?	igen	70,3	67,0 / 78,2
	nem	29,7	33,0 / 21,8
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Igénybe veszi-e az iskolai ékeztetést iskolaévben?	igen	69,1	75,0 / 55,8
	nem	30,9	25,0 / 44,2
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Igénybe veszi-e az iskolai ékeztetést nyáron?	igen	19,9	23,3 / 12,3
	nem	80,1	76,7 / 87,7
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Az iskolai étkezésért mennyit fizet?	a teljes összeget	9,3	4,2 / 25,0
	az összeg egy részét	10,7	4,9 / 29,8
	semmit	80,1	90,9 / 45,2
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Együtt szokott-e a gyermek étkezni mindkét szülőjével?	igen	79,9	80,2 / 79,2
	nem	20,1	19,8 / 20,8
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

	bázis gyerek - %	összesen	szegény / nem szegény
Milyen gyakran szokott a gyermek étkezni mindkét szülőjével?	minden nap	57,6	59,8 / 53,1
	hetente többször	26,0	22,6 / 23,3
	hetente egyszer	11,5	11,2 / 12,0
	havonta egyszer	4,9	6,4 / 1,6
	soha	0,0	0,0 / 0,0
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

	bázis gyerek - %	összesen	szegény / nem szegény
Szoktak-e Önök otthon a gyermeknek mesét olvasni vagy mondani?	igen	65,0	62,8 / 69,7
	nem	35,0	37,2 / 30,3
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

	bázis gyerek - %	összesen	szegény / nem szegény
Részesült-e valamilyen külön, szakember által javasolt fejlesztésben?	igen	19,8	18,7 / 22,1
	nem	80,2	81,3 / 77,9
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

	bázis gyerek - %	összesen	szegény / nem szegény
Ön szerint a gyermek a korához képest testileg	kevésbé fejlett	4,6	5,4 / 2,7
	átlagosan fejlett	71,0	70,1 / 72,9
	az átlagosnál fejlettebb	24,4	24,5 / 24,4
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
Ön szerint a gyermek a korához képest értelmileg	kevésbé fejlett	3,0	3,0 / 0,8
	átlagosan fejlett	71,1	71,1 / 67,1
	az átlagosnál fejlettebb	25,6	25,6 / 32,1
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
A gyermek dohányzik-e?	rendszeresen	6,0	7,2 / 3,2
	alkalmanként	2,0	2,9 / 0,0
	soha	92,0	89,9 / 96,7
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

bázis gyerek - %		összesen	szegény / nem szegény
A gyermek fogyaszt-e alkoholt?	rendszeresen	0,2	0,3 / 0,0
	alkalmanként	6,1	5,8 / 6,6
	soha	93,7	93,9 / 93,4
	összesen	100,0	100,0 / 100,0

2számú melléklet
A felmérés kérdőívei

--	--	--	--	--

HÁZTARTÁS sorszáma

A HÁZTARTÁSBAN ÉLŐ 0-17 ÉVES GYEREKEK SZÁMA

--	--

EBBEN A HÁZTARTÁSBAN HÁNY DARAB GYERMEKKÉRDŐÍV KÉSZÜLT?

--	--

Családok

Háztartás kérdőív

2014

A válaszadás önkéntes!

Település neve:

Kijelentem, hogy az általam kezelt és felvett adatokat bizalmasan kezelem, azokat csak a kutatásban illetékes személynek adom át.

Kérdező aláírása:

Kérdés kezdete:

2014. hónap nap óra perctől

AZ INTERJÚALANY KIVÁLASZTÁSA: Elsősorban a gyerek(ek) édes- vagy nevelőanyja, másodsorban az édes- vagy nevelőapja, harmadsorban az a felnőtt személy, aki a gyerekek gondozásáért elsősorban felel.

Javasolt bemutatkozás:

Jó napot kívánok! vagyok, a Egyetem hallgatója. A kistérség gyerekesély programja keretében kérdőíves felmérést végzünk a gyermekes családok körében. Kérem válaszoljon az alábbi kérdésekre!

HÁZTARTÁSTÁBLA KÓDJAI

KÉRDEZETTHEZ VALÓ VISZONY KÓDJAI: 01 – házastársa, élettársa 02 – saját vagy a házastárs, élettárs vér szerinti gyermeke 03 – nevelt, fogadott gyermeke 04 – szülője 05 – apósa, anyósa 06 – menyé, veje 07 – unokája 08 – más rokona 09 – nem rokon 99 – NEM TUDJA	CSALÁDI ÁLLAPOT KÓDJAI: NÖTLEN/HAJADON 01 – nőtlen, hajadon, nincs élettársa 02 – nőtlen, hajadon, élettárral él HÁZAS 03 – házas, házastárral él 04 – házas, élettárral él 05 – házas, de külön élnek, nincs élettársa ELVÁLT 06 – elvált, nincs élettársa 07 – elvált, élettárral él ÖZVEGY 08 – özvegy, nincs élettársa 09 – özvegy, élettárral él 99 – NEM TUDJA	LEGMAGASABB BEFEJEZETT ISKOLAI VÉGZETTSÉG KÓDJAI: 00 – általános iskolás korú, vagy még nem iskolás korú 01 – kevesebb, mint 8 általános 02 – 8 általános 03 – szakmunkásképző; szakképzés érettségi nélkül 04 – szakközépiskolai érettségi; szakképzést követő érettségi 05 – gimnáziumi érettségi 06 – érettségit követő, nem felsőfokú szakképzés, technikum 07 – felsőfokú szakképzés, felsőfokú technikum 08 – főiskola 09 – egyetem 99 – NEM TUDJA	JÁR-E KÓDJAI: 00 – nem jár 01 – bölcsőde 02 – óvoda 03 – általános iskola 04 – szakmunkásképző 05 – szakközépiskola 06 – gimnázium, 4 osztályos 07 – gimnázium, 5 osztályos 08 – gimnázium, 6 osztályos 09 – gimnázium, 8 osztályos 10 – technikum 11 – felsőfokú technikum 12 – főiskola 13 – egyetem 88 – egyéb 99 – NEM TUDJA	DOLGOZIK-E/DOLGOZOTT-E KÓDJAI: HA NYUGDÍJ MELLETT DOLGOZIK, DOLGOZÓNAK JELÖLD! A FŐMUNKÁRA VONATKOZÓAN VÁLASZOLJON! (FŐMUNKA: AMIT A KÉRDEZETT ANNAK TEKINT. HA BIZONYTALAN: AHOL A LEGTÖBB IDŐT TÖLTI) HA DOLGOZIK/DOLGOZOTT: 01 – alkalmazott 02 – vállalkozó, önálló, saját vállalkozásában alkalmazott 03 – alkalmi munkát végez, megbízásokat vállal 04 – közmunkás HA NEM DOLGOZIK/NEM DOLGOZOTT: 05 – munkanélküli (segélyezett) 06 – munkanélküli ellátás nélkül 07 – nyugdíjas (öregségi, özvegyi, stb.) 08 – rokkantnyugdíjas 09 – fogyatékkal élő, tartós betegség miatt nem dolgozik 10 – gyermekgondozási szabadságon, gyeden, gyeken van („főállású anya” is) 11 – háztartásbeli, családját látja el 12 – tanuló, továbbképzésen, átképzésen vesz részt 13 – ápolási díjon van 14 – egyéb okból nem dolgozik (pl. eltartott) 99 – NEM TUDJA
HOL VAN A MUNKAHELYE KÓDJAI: 1 – a településen 2 – közeli faluban 3 – közeli kisvárosban 4 – megyeszékhelyen 5 – Budapesten 6 – egyéb településen 7 – külföldön 9 – NEM TUDJA				

1. Összesen Önnel együtt hányan élnek a családban (egy háztartásban)?

..... fő

2. Kérem sorolja fel a háztartás tagjait! Kezdjük Önnel a sort! (KÉRDEZŐ: karikázd be az x-et, ahol ilyen van, ha nem tudja, nem válaszol!)

Sor- száma	Keresztneve	Neme		Születési éve	Kérde- zetthez való viszonya	Családi állapota	Iskolai végzett- sége	Jár-e valamilyen iskolai rendszerű, végzettséget adó képzésre (nem tanfolyam)? Jár-e bölcsődébe vagy óvodába?	Jelenleg dolgo- zik-e?	HA DOLGO- ZIK: Hol van a munka- helye?	Dolgozott- e az elmúlt 12 hónapban?	HA DOLGO- ZOTT: Hány hónapot dolgozott az elmúlt 12 hónapban?	Ebből hány hónapot dolgozott közfoglal- koztatásban? (közmunka)
		férfi	nő	Ha nem tudja: Kb. mikor született? NÉGY SZÁM- JEGGYEL!							HA SOSEM DOLGO- ZOTT = 88		
KÉRDE- ZETT		1	2	19 x –	X							x –	x –
2.		1	2	x –								x –	x –
3.		1	2	x –								x –	x –
4.		1	2	x –								x –	x –
5.		1	2	x –								x –	x –
6.		1	2	x –								x –	x –
7.		1	2	x –								x –	x –
8.		1	2	x –								x –	x –
9.		1	2	x –								x –	x –
10.		1	2	x –								x –	x –

..... gyermek
88 – M 99 – NT

..... évben
9999 – NT

1 – igen → **HA IGEN:** 4.b. Hány gyermeke van vagy volt állami gondoskodásban?
gyermek 99 – NT
2 – nem
9 – NT

..... m²
999 – NT

1 – tulajdonos (ill. rokona)
2 – bérlik a lakást az önkormányzattól
3 – magánszemélytől bérlik a lakást
8 – egyéb (szívességi lakó, szolgálati lakásban lakó stb.)
9 – NT

.....Ft-ot 9 – NT

..... Ft-ért 9 – NT

a. Hány szoba van? (A FÉLSZOBA IS SZOBÁNAK SZÁMÍT)	db	
b. Van-e konyha?	1 – igen	2 – nem
c. Van-e fürdőszoba?	1 – igen	2 – nem
d. Van-e vízöblítéses WC?	1 – igen	2 – nem

10. Milyen a lakás, ház vízellátása?

- 1 – nincs vezetékes víz → **HA NINCS:** 10.a. Milyen messziről hordják a vizet?
 méterről 0 – NT
- 2 – hálózati vízvezetékes
 3 – házi vízvezetékes
 9 – NT

10.a. Tartozik-e a lakáshoz/ házhoz művelésre alkalmas kert?

- 1 – igen → **HA IGEN:** 10.b. Termesztenek-e benne zöldséget, gyümölcsöt?
 1 – igen
 2 – nem
 9 – NT
- 2 – nem
 9 – NT

11. Jellemző-e az alábbi problémák bármelyike a lakásra, amelyben laknak?

	igen	nem	NT
a. beázik a tető	1	2	9
b. nedves a padlózat, a falak	1	2	9
c. korhad az ablakkeret, a padlózat	1	2	9
d. nincs elég fény, a lakás túl sötét	1	2	9
e. zajosak a szomszédok vagy nagy zaj szűrődik be az utcáról	1	2	9
f. bűnözés, erőszak, vandalizmus a környéken	1	2	9

12. Mennyi a ... villanyszámla **egy átlagos hónapban**? (ami nincs = 0, NT = 9)

- a. villany Ft /hó
 b. víz és csatorna (figyelem, kéthavonta szokták számlázni) Ft /hó
 c. fűtés (ha fűtési szezonra tudja, akkor egy óra – 12-vel osztva – kell átszámítani.) Ft /hó
 d. gáz (palackos is. Ha a fűtéssel együtt tudja az összeget, akkor a fűtésnél kell megadni.)Ft /hó
 e. bérleti díj és ha van közös költség Ft /hó
 f. lakáshitel-törlesztésFt /hó
 g. más hitel (pl. áruhitel) törlesztésFt /hó
 h. szemétszállítási díj (egy hónapra!) Ft /hó
 i. egyéb (pl. telefon, TV, lakásbiztosítás stb.) Ft /hó

13. Kérem, becsülje meg: mennyi a **háztartás** havi nettó (adózás utáni) összes jövedelme?

..... Ft/hó 8 – M 9 – NT

Ha NEM TUDJA, ill. NINCS VÁLASZ:

13.a. És azt megmondaná, hogy a következő kategóriák közül melyikbe tartozik?

1 – 50 ezer Ft, vagy kevesebb	5 – 201 - 250 ezer Ft
2 – 51 - 100 ezer Ft	6 – 251 - 300 ezer Ft
3 – 101 - 150 ezer Ft	7 – 300 ezer Ft felett
4 – 151 - 200 ezer Ft	8 – M
	9 – NT

14. Most különböző jövedelemforrásokat sorolunk fel. Kérem, válassza ki közülük azokat, amelyekből az elmúlt hónapban a család tagjainak jövedelme származott. Hány forint nettó jövedelmük származott ebből? (x – nincs ilyen jövedelemforrásuk)

	Hány forint jövedelmük származott ebből?	NT	X
a. főállásból származó rendszeres munkabér, fizetés	Ft	9	X
b. mellékfoglalkozásból, másodállásból származó jövedelem	Ft	9	X
c. vállalkozásból, üzleti tevékenységből származó jövedelem	Ft	9	X
d. alkalmi munkából származó jövedelem	Ft	9	X
e. közfoglalkoztatásból származó jövedelem	Ft	9	X
f. mezőgazdasági termelésből származó jövedelem	Ft	9	X
g. nyugdíj (bármilyen, árvaellátás is)	Ft	9	X
h. GYES, GYET	Ft	9	X
i. GYED, terhességi gyermekágyi segély (TGYÁS)	Ft	9	X
j. ápolási díj	Ft	9	X
k. családi pótlék	Ft	9	X
l. bármilyen segély, támogatás (pl. foglalkoztatást helyettesítő támogatás, lakásfenntartási támogatás, eseti gyógyszertámogatás, átmeneti segély, rendkívüli gyermekvédelmi támogatás stb.)	Ft	9	X
m. álláskeresősi/munkanélküli/vállalkozói járadék	Ft	9	X
n. táppénz	Ft	9	X
o. családtól kapott anyagi támogatás	Ft	9	X
p. tartásdíj	Ft	9	X
q. bármilyen más segítő szervezettől, egyéntől kapott anyagi támogatás	Ft	9	X
r. egyéb, éspedig:	Ft	9	X

15. Van-e Önöknek...

	van	nincs, mert nem engedhetik meg maguknak	nincs, egyéb okból	NT
a. automata mosógépük?	1	2	3	9
b. színes televíziójuk?	1	2	3	9
c. vezetékes telefonjuk?	1	2	3	9
d. mobiltelefonjuk?	1	2	3	9
e. személygépkocsijuk?	1	2	3	9

16. Kérem mondja meg, hogy a háztartásban élő minden 18 éves és fiatalabb gyermeke számára biztosítottak-e az alábbiak?

HA NEM: Miért nem? (CSAK KÉRDEZD ÉS SOROLD BE!)

	igen	nem	Miért nem?			
			nem engedhetik meg maguknak	egyéb ok	NT	X
a. hétköznap napi három étkezés (óvodai, iskolai étkezéssel együtt)	1	2	1	2	9	X
b. hétvégén napi három étkezés	1	2	1	2	9	X
c. legalább naponta egyszer hús, húskészítmény, hal (vagy ennek megfelelő vegetáriánus étel)	1	2	1	2	9	X
d. naponta friss zöldség és gyümölcs fogyasztása	1	2	1	2	9	X
e. két pár megfelelő cipő (beleértve 1 pár minden időben használható cipőt)	1	2	1	2	9	X
f. újonnan vásárolt (nem használt) ruha	1	2	1	2	9	X
g. meleg téli felsőruha	1	2	1	2	9	X
h. külön fekhely	1	2	1	2	9	X
i. kültéri játékok (kerékpár, görkorcsolya, roller stb.)	1	2	1	2	9	X
j. beltéri játékok (képességfejlesztő babajátékok, építő kockák, társasjátékok, számítógépes játékok)	1	2	1	2	9	X
k. különleges események megünneplése (születésnap, névnap, vallási ünnepek)	1	2	1	2	9	X
l. baráti köre rendszeres meghívása közös játszásra és étkezésre	1	2	1	2	9	X
m. évente legalább egy hét üdülés, nyaralás	1	2	1	2	9	X

16.a. Önökhöz elérhető közelségben van-e olyan szabad terület, ahol az Ön gyermeke biztonságban játszhat?

1 – van

2 – nincs

9 – NT

17. Előfordult-e az elmúlt 1 évben, hogy nem jutott elég pénzük...

	előfordult	nem fordult elő	nem költenek ilyesmire	NT
a. ennivalóra?	1	2	0	9
b. rezsire?	1	2	0	9
c. a lakás megfelelő fűtésére?	1	2	0	9
d. gyógyszerek kiváltására?	1	2	0	9
e. orvosi ellátásra?	1	2	0	9
f. gyermekek iskolai, óvodai költségeire?	1	2	0	9
g. szükséges közlekedésre?	1	2	0	9
h. társasággal, családdal való együttlétre, szórakozásra?	1	2	0	9

18. Megengedhetik-e maguknak, hogy évente legalább egy hétre mindannyian együtt elmenjenek nyaralni?

- 1 – megengedhetik maguknak
- 2 – megengedhetik maguknak, de nem teszik
- 3 – nem engedhetik meg maguknak
- 9 – NT

19. Előfordult-e az elmúlt 12 hónapban, hogy hónap végére elfogyott a pénzük?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

20. Tegyük fel, hogy egy váratlan, nagyobb összegű (kb. 60 ezer Ft-os) kiadás jelentkezik. Képes-e a háztartás arra, hogy egy ilyen kiadást a saját forrásaiból fedezzen?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

21. Hogy érzi, Önök anyagilag...

- 1 – gondok nélkül élnek,
- 2 – beosztással jól kijönnek,
- 3 – éppen hogy kijönnek a havi jövedelmükből,
- 4 – hónapról hónapra anyagi gondjaik vannak, vagy
- 5 – nélkülözések között élnek?
- 9 – NT

22. Véleménye szerint egy olyan családnak, mint az Önöké, a mai körülmények között havonta hány forintba lenne szüksége ahhoz, hogy megfelelő színvonalon megéljen?

..... Ft/hó

9 – NT

23. Mostanában sokat beszélnek nálunk a szegénységről. Ön mit mondana: jelenleg Önök...

- 1 – teljes mértékben szegények,
- 2 – bizonyos értelemben szegények, vagy
- 3 – nem szegények?

9 – NT

24. És 3 évvel ezelőtt Önök...

- 1 – rosszabbul éltek,
- 2 – alapvetően ugyanígy éltek, vagy
- 3 – jobban éltek?

9 – NT

25. Mit gondol, hogyan fog alakulni a helyzetük a következő évben?

- 1 – javulni fog,
- 2 – nem változik, vagy
- 3 – romlani fog?

9 – NT

26. Részesült-e az elmúlt 12 hónapban valaki a családtagok közül a következő természetbeni ellátásokból vagy személyes szolgáltatásokból?

	igen	nem	NT
a. közgyógyellátás	1	2	9
b. szociális étkeztetés	1	2	9
c. családsegítés, gondozás családsegítőtől vagy gyermekjóléti szolgálatától	1	2	9
d. élelmiszer, tüzelő juttatás	1	2	9
e. fogyatékosokat támogató szolgálat, fogyatékosok nappali intézménye	1	2	9
f. adósságkezelési szolgáltatás	1	2	9
g. tankönyv, gyermekintézmény térítési díjának átvállalása (ingyenes étkezés)	1	2	9
h. kisállat, vetőmag (pl. szociális földprogram vagy a Minden gyerek lakjon jól! programok keretében)	1	2	9

27. Sokan vannak ma Magyarországon, akiknek valamilyen tartozásuk, kifizetési hátralékuk van. A következők közül van-e Önöknek valamilyen kifizetési hátralékuk vagy adósságuk?

	van hátralékuk	nincs hátralékuk	nincs ilyen költségük	NT
a. lakbér, albérleti díj, közös költség elmaradásuk	1	2	0	9
b. lakáshitel, áruhitel esetében törlesztőrészlet elmaradásuk	1	2	0	9
c. gázszámla elmaradásuk	1	2	0	9
d. áram(villany)számla elmaradásuk	1	2	0	9
e. víz-, csatornaszámla, távfűtésszámla elmaradásuk	1	2	0	9
f. egyéb rezsiköltség (pl. telefon, TV, lakásbiztosítás) elmaradásuk	1	2	0	9
g. bolti tartozásuk	1	2	0	9
h. tartozás családnak / barátoknak / ismerősnek	1	2	0	9
i. egyéb, éspedig	1	2	0	9

28. Kérem, próbálja összeszámolni, hogy mindent egybevetve, hány forint kifizetési elmaradásuk, hátralékuk van? (KÉRDEZŐ: Tisztázd, hogy hitelfelvétel, tartozás esetében a törlesztőrészlet elmaradásról, nem pedig a hitel nagyságáról van szó!)

..... Ft 9 – NT

29. Fenyegeti-e Önöket annak veszélye, hogy tartozás miatt elveszítik a jelenlegi lakásukat?

1 – igen

2 – nem

9 – NT

30. Előfordult-e az utolsó 3 évben, hogy kikapcsolták Önöknél...

HA IGEN: És most mi a helyzet: ki van kapcsolva ...

					HA IGEN: → És jelenleg ki van kapcsolva?		
	Igen	nem	Nincs bevezetve	NT	igen	nem	NT
a. a villanyáramot?	1	2	0	9	1	2	9
b. a vizet?	1	2	0	9	1	2	9
c. a gázt?	1	2	0	9	1	2	9

31. Most néhány, a közelmúltban bevezetett intézkedésről kérdezem. Hallott-e arról, hogy a gyerekek 50 óra igazolatlan iskolai hiányzása után nem fizetnek iskoláztatási támogatást a családnak?

31.a. Egyetért-e ezzel?

31.b. Érintette-e ez az Önök családját?

Hallott-e arról, hogy...	Hallott-e róla?			Egyetért-e ezzel?			Érintette-e a családját?		
	igen	nem	NT	igen	nem	NT	igen	nem	NT
a. 50 óra igazolatlan iskolai hiányzás után nem fizetnek iskoláztatási támogatást?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
b. rendőr kísérheti az igazgatóhoz azt a 14 év alatti diákot, aki igazolatlanul hiányzik az iskolából?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
c. az önkormányzat elrendelheti, hogy segélyt, közmunkát csak az kaphat, akinek rendezett a lakókörnyezete?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
d. a család a gyermekek után adókedvezményt kap?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
e. a tankötelezettség életkorát 16 évre csökkentették?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
f. a rokkantnyugdíjasok jogosultságát felülvizsgálják?	1	2	9	1	2	9	1	2	9

32. Most az egészségi állapotára vonatkozóan kérdezem. Mit mondana, az Ön egészségi állapota...

- 1 – kiegyensúlyozottan jó,
- 2 – változó, de inkább jónak mondható,
- 3 – változó, nem kielégítő, vagy
- 4 – egészségi állapota inkább rossz?
- 9 – NT

33. Van-e valamilyen tartós vagy krónikus egészségügyi problémája?

- 1 – van
- 0 – nincs
- 9 – NT

34. Ön mennyire tartja magát egészségesnek?

- 1 – egészségesebb, mint az Önhöz hasonló korúak,
- 2 – olyan egészséges, mint a hasonló korúak általában, vagy
- 3 – rosszabb az egészségi állapota, mint a hasonló korúaké?
- 9 – NT

35. Az elmúlt **4 hétben** milyen gyakran érezte...

	állandóan	gyakran	időnként	ritkán	soha	NT
a. azt, hogy tele van életerővel?	1	2	3	4	5	9
b. azt, hogy nagyon ideges?	1	2	3	4	5	9
c. azt, hogy annyira letört, hogy semmi sem tudja felvidítani?	1	2	3	4	5	9
d. nyugodtnak és békésnek magát?	1	2	3	4	5	9
e. azt, hogy tele van energiával?	1	2	3	4	5	9
f. szomorúnak és kedvetlennek magát?	1	2	3	4	5	9
g. azt, hogy kimerült?	1	2	3	4	5	9
h. boldognak magát?	1	2	3	4	5	9
i. azt, hogy fáradt?	1	2	3	4	5	9

36. Országunkban az emberek sokféle nemzetiséghez vagy etnikumhoz tartoznak. Ön milyen nemzetiségűnek tartja magát elsősorban?

1 – magyar	4 – horvát	7 – roma/cigány
2 – német	5 – román	8 – egyéb, éspedig:
3 – szerb	6 – szlovák	88 – M 99 – NT

37. És milyen nemzetiségűnek tartja magát másodsorban?

0 – nem tartozik más nemzetiséghez	3 – szerb	7 – roma/cigány
	4 – horvát	8 – egyéb, éspedig:
1 – magyar	5 – román	88 – M 99 – NT
2 – német	6 – szlovák	

38. Van-e a családban olyan személy, aki romának/cigánynak vallja magát? (Ha az előző kérdések valamelyikére igennel válaszolt, akkor **rajta kívül**)

- 1 – van
2 – nincs
9 – NT

39. Ön vagy a háztartásban élők közül valaki tagja-e valamilyen ...

	sosem volt tag	korábban tag volt	most is tag	NT
a. civil vagy egyházi szervezetnek?	0	1	2	9
b. politikai pártnak, szervezetnek?	0	1	2	9

40. Előfordult-e az elmúlt évben, hogy Ön vagy a háztartás valamely tagja önként segített ...

	nem fordult elő	alkalmanként előfordult	rendszeresen előfordult	NT
a. politikai pártnak, civil szervezetnek	0	1	2	9
b. egyházi szervezetnek	0	1	2	9
c. települési közösségnek, lakóközösségnek	0	1	2	9
d. oktatási intézménynek	0	1	2	9
e. rokonoknak, barátoknak, szomszédoknak	0	1	2	9
f. egyébnek (pl. idegeneknek)	0	1	2	9

41. Ön születése óta ezen a településen él?

1 – igen

2 – nem → **HA NEM:** Melyik évben költözött a településre? évben 9 – NT

42. Mennyire szeret ezen a településen lakni, ahol most él? Kérem, osztályozzon 1-től 5-ig az iskolában megszokott módon, ahol az 5-ös azt jelenti, hogy nagyon szeret itt lakni, az 1-es azt, hogy egyáltalán nem szeret!

egyáltalán nem szeret				nagyon szeret	NT
1	2	3	4	5	9

43. Tervezi-e hogy elköltözik a településről?

1 – igen

→ **43.a. HA IGEN:** Mikorra tervezi az elköltözést?

1 – egy éven belül

2 – 1-10 éven belül

3 – több, mint 10 év múlva

9 – NT

→ **43.b.** Hová költözne?

1 – faluba, a járáson/kistérségen belül

2 – városba, a járáson/kistérségen belül

3 – faluba, a járáson/kistérségen kívül

4 – városba, a járáson/kistérségen kívül

5 – külföldre

9 – NT

2 – nem

9 – NT

44. Hallott-e arról, hogy az Önök kistérsége részt vesz a gyermekszegénység elleni programban/gyerekesély programban?

1 – igen

2 – nem

→ **Ugrás a 47. kérdésre!**

9 – NT

45. Kérem, mondja meg, hogy a családjában van-e olyan 0-17 év közötti gyermek, aki részt vett a gyerekesély program keretében szervezett programokban, vagy igénybe vette a gyerekesély program szolgáltatásait?

1 – igen

2 – nem

9 – NT

46. Ön vagy a család valamely más felnőtt tagja részt vett-e a gyerekesély program keretében szervezett programokban vagy igénybe vette-e a gyerekesély program szolgáltatásait?

1 – igen

46.a. HA IGEN: Milyen minőségben vett részt?

1 – résztvevőként, igénybe vevőként (pl. képzésen, előadáson)

2 – kísérőként

3 – önkéntes segítőként

TÖBB VÁLASZ LEHET

4 – egyéb, és pedig:.....

9 – NT

2 – nem

9 – NT

47. Kérjük, mondja el saját szavaival, hogy mit tart a településen jónak, előnyösnek a gyerekek szempontjából?

.....

.....

.....

48. És mit tart hiányosságnak, mire lenne szükség a településen ahhoz, hogy a gyerekeknek jobb helyzetük legyen?

.....

.....

.....

KÖSZÖNJÜK A VÁLASZADÁST!
(KÉRDEZŐ: FOLYTASD A GYERMEKKÉRDŐÍVVEL!)

KÉRDÉSEK A KÉRDEZŐNEK

K1. Hogyan ítéled meg a lakást?

	igen	nem	NT
a. A lakás sötét vagy berendezése sivár, egyhangú.	1	2	9
b. A lakás mindazon helyiségei, melyeket alkalmad volt megfigyelni, nagyjából tiszták.	1	2	9
c. A lakás mindazon helyiségei, melyeket alkalmad volt megfigyelni, nagyjából rendezettek.	1	2	9
d. Az épület biztonságos egy gyerek számára (nem balesetveszélyes, nem rejt egészségügyi kockázatot).	1	2	9
e. Az udvar rendezett	1	2	9
f. A környező házak jó állapotúak, rendezettek	1	2	9
g. Az utca földút	1	2	9

K2. Jelen volt-e a kérdezett gyereke, gyerekei a beszélgetésen?

1 – igen

2 – nem

K3. **HA IGEN:** Az interjú alatt hogyan viselkedett az anya/a kérdezett a jelen lévő gyerekekkel?

	igen	nem	NT
a. Az anya / a kérdezett bátorította a gyereket, hogy vegyen részt a társalgásban.	1	2	9
b. Az anya / a kérdezett válaszolt a gyerek kérdéseire, kéréseire.	1	2	9
c. Az anya / a kérdezett beszélgetett a gyerekekkel (nem számít beszélgetésnek, ha csak rászólt a gyerekekre, vagy negatív megjegyzést tett rá).	1	2	9
d. Az anya / a kérdezett bemutatta a kérdezőt a gyerekeknek.	1	2	9
e. Amikor az anya / a válaszoló a gyerekekről beszélt, vagy mondott valamit a gyerekeknek, a hangneme, illetve ahogy beszélt, az a gyerek iránti pozitív érzéseiről tanúskodott.	1	2	9

A KÉRDEZÉS VÉGE: óra perc

--	--	--	--	--

HÁZTARTÁS sorszáma

--	--

Gyermek sorszáma
a háztartástáblából

.....

Gyermek keresztnéve

--	--	--	--

év

Gyermek születési ideje

--	--

hó

--	--

Hány éves?

Családok

Gyermek kérdőív

2014

A válaszadás önkéntes!

Település neve:

--	--

*Kijelentem, hogy az általam kezelt és felvett adatokat bizalmasan kezelem,
azokat csak a kutatásban illetékes személynek adom át.*

Kérdező aláírása:

**A CSALÁDBAN LÉVŐ ÖSSZES 0-17 ÉVES GYEREKRE KI KELL TÖLTENI 1-1
KÉRDŐÍVET!**

KÉRDEZŐ: Tisztázd, hogy minden kérdés a címlapon szereplő keresztnévű gyerekre vonatkozik!

1. Meg tudná mondani, hogy mennyi volt a gyermek súlya, amikor megszületett?

..... gramm

9 – NT → **HA NEM TUDJA:** 1.a. És azt meg tudná-e mondani, hogy....

1 – 1500 gramm alatti,

2 – 1500-2500 gramm közötti, vagy

3 – 2500 gramm feletti súllyal született-e a gyermek?

9 – NT

2. A gyermek jár(t)-e bölcsődébe?

1 – igen → **HA JÁR(T):** 2.a. Hány éves korától? év 99 – NT

2 – nem

9 – NT

3. A gyermek jár(t)-e Biztos Kezdet gyerekházba?

1 – igen → **HA JÁR(T):** 3.a. Összesen hány hónapot járt? hó 99 – NT

KÉRDEZŐ: ha évet mond, számold át hónapra!

3.b. Milyen gyakorisággal járt?

1 – naponta

2 – hetente többször

3 – havonta többször

4 – havonta egyszer vagy ritkábban

9 – NT

2 – nem

9 – NT

4. Járt-e a gyermek gyógytornára, fejlesztő tornára, logopédiai fejlesztésre, vagy egyéb, szakember által javasolt fejlesztésre?

1 – igen → **HA IGEN:** 4.a. Hány éves volt a gyermek, amikor elkezdődött a fejlesztése?
..... éves 9 – NT

2 – nem

9 – NT

5. Most a gyermek egészségi állapotáról kérdezek.
Van-e a gyermeknek hallásproblémája?

1 – van

2 – nincs

9 – NT

6. Van-e a gyermeknek látásproblémája?

1 – van → **HA VAN:** 6.a. Milyen súlyos a probléma?

1 – nem súlyos, szemüveggel jól lát

2 – gyengénlátó

3 – egyik szemére vak

4 – mindkét szemére vak

9 – NT

2 – nincs

9 – NT

7. Van-e a gyermeknek valamilyen EGYÉB tartós egészségügyi problémája (pl. asztma, allergia, reflux stb.)?

1 – van

2 – nincs → **ugrás a 9-re!**

9 – NT

8. Kérem, mondja meg, hogy az alábbiak közül milyen betegségei vannak a gyermeknek!

	Van	Nincs	NT	X
a. mozgásszervi (csontozat, ízületek, izomzat) rendellenesség	1	2	9	X
b. keringési betegség (pl. szívrendellenesség)	1	2	9	X
c. tartós idegrendszeri betegség (pl. epilepszia)	1	2	9	X
d. emésztőrendszeri betegség (fekély, reflux stb.)	1	2	9	X
e. asztma	1	2	9	X
f. egyéb légzőszervi betegség	1	2	9	X
g. allergia (szénanátha, ekcéma)	1	2	9	X
h. depresszió vagy más pszichikai betegség	1	2	9	X
i. kóros soványság	1	2	9	X
j. kóros kövérség	1	2	9	X
k. egyéb betegség, éspedig:.....	1	2	9	X

9. Ön szerint a gyermek a korához képest testileg...

1 – kevésbé fejlett,

2 – átlagosan fejlett, vagy

3 – az átlagosnál fejlettebb?

9 – NT

10. Ön szerint a gyermek a korához képest értelmileg...

- 1 – kevésbé fejlett,
- 2 – átlagosan fejlett, vagy
- 3 – az átlagosnál fejlettebb?
- 9 – NT

11. Van-e a gyermeknek az életkorának megfelelő könyve? (KÉRDEZŐ: A testvérével közös könyv is. Tisztázd, hogy a kötelező iskolai tankönyvek nem számítanak bele!)

1 – van **HA VAN: 11.a.** Körülbelül hány életkorának megfelelő könyve van a gyermeknek?

- 1 – 1 és 3 között
- 2 – 4 és 9 között
- 3 – 10 és 19 között
- 4 – 20 vagy több
- 9 – NT

2 – nincs **HA NINCS: 11.b.** Miért nincs?

- 1 – nem engedhetik meg maguknak
- 2 – egyéb ok
- 9 – NT

9 – NT

12. Együtt szokott-e a gyermek étkezni mindkét szülőjével? (KÉRDEZŐ: Ha nem édesapjával, édesanyjával él egy háztartásban, akkor a nevelőszülőjével)

1 – igen **HA IGEN: 12.a.** Milyen gyakran?

- 1 – minden nap,
- 2 – hetente többször,
- 3 – hetente egyszer,
- 4 – havonta egyszer, vagy
- 5 – még ritkábban
- 9 – NT

2 – nem

9 – NT

0-9 ÉVES GYEREKEKRE

13. Szoktak-e Önök otthon a gyermeknek mesét olvasni vagy mondani?

1 – igen → **HA IGEN: 13.a.** Milyen gyakran szoktak?

- 1 – minden nap
- 2 – nagyjából kétnaponta
- 3 – havonta néhány alkalommal
- 4 – évente néhány alkalommal

2 – nem

9 – NT

9 – NT

3–17 ÉVES GYEREKEKRE

14. Hány éves korától jár(t) a gyermek óvodába?

..... éves korától

0 – nem járt óvodába → **ugrás a 17. kérdésre!**

99 – NT

15. Hány éves koráig járt a gyermek óvodába?

..... éves koráig

88 – jelenleg is óvodás

99 – NT

16. Felvették-e akkor az óvodába, amikor kérte?

1 – igen

2 – nem

9 – NT

17. Szokott-e a gyermeke számítógépet használni?

1 – igen → **17.a. HA IGEN:** Hol szokott számítógépet használni?

1 – az iskolában/óvodában

2 – teleházban, közösségi helyeken

3 – barátoknál, rokonoknál

4 – otthon

9 – NT

TÖBB VÁLASZ LEHET

2 – nem

9 – NT

18. Szokott-e a gyermeke internetet használni?

1 – igen → **18.a. HA IGEN:** Hol szokott internetet használni?

1 – az iskolában/óvodában

2 – teleházban, közösségi helyeken

3 – barátoknál, rokonoknál

4 – otthon

9 – NT

TÖBB VÁLASZ LEHET

2 – nem

9 – NT

6-17 ÉVESEK GYEREKEKRE

19. Hány éves korában kezdte el a gyerek az általános iskolát?

..... éves korában → **19.a. HA 7 ÉVESEN VAGY KÉSŐBB:** Mi volt ennek az oka?

- 1 – év-vesztes
- 2 – szülő kérése
- 3 – iskolaéretlen volt
- 4 – beteg volt
- 5 – egyéb ok, és pedig
- 9 – NT

TÖBB VÁLASZ LEHET!

0 – még nem iskolás

99 – NT

20. Valamilyen probléma miatt most vagy régebben járt-e kisegítő, felzárkóztató osztályba?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

21. Volt-e magántanuló, vagy eltanácsolták-e valamelyik iskolából?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

22. Ismételt-e évet az általános iskolában?

- 1 – igen **22.a. HA IGEN:** Hányszor? alkalommal
- 9 – NT

2 – nem

9 – NT

23. Mennyi volt a gyermek utolsó év végi tanulmányi átlageredménye?

Ha pótvizsgázott, mennyi volt a pótvizsga utáni tanulmányi átlageredménye?

..... ,

9 – NT

24. Hányadik osztályba jár jelenleg?

..... osztályba

88 – jelenleg nem jár iskolába → **ugrás a 29-re!**

99 – NT

25. Milyen tantervű osztályba jár?

- 1 – normál osztály/csoport
- 2 – gyógypedagógiai osztály/csoport
- 3 – tagozatos osztály/csoport, és pedig:
- 9 – NT

26. Jár-e jelenleg napközibe?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

27. Igénybe veszi-e az iskolai étkeztetést....

	Igen	nem	NT
a. iskolaévben	1	2	9
b. nyáron	1	2	9

28. **HA ÉTKEZIK AZ ISKOLÁBAN**

Az iskolai étkezéséért...

- 1 – a teljes összeget,
- 2 – az összeg egy részét, vagy
- 3 – semmit nem fizetnek?
- 9 – NT

28.a. A gyermek dohányzik-e?

- 1 – rendszeresen
- 2 – alkalmanként
- 3 – sohasem
- 9 – NT

28.b. A gyermek fogyaszt-e alkoholt?

- 1 – rendszeresen
- 2 – alkalmanként
- 3 – sohasem
- 9 – NT

29. Jár-e a gyermek valamilyen különóra (pl: sport-, zene-, színház-, táncóra), vagy tagja-e ilyen célú szervezetnek, egyesületnek?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

30. Milyen gyakran olvas a gyermek kedvtelésből?

- 1 – minden nap
- 2 – hetente néhány alkalommal
- 3 – havonta néhány alkalommal
- 4 – évente néhány alkalommal
- 5 – sohasem
- 9 – NT

31. Az elmúlt évben volt-e a gyermek valamelyik családtaggal, vagy a család szervezésében múzeumban, zenei vagy színházi előadáson? (KÉRDEZŐ: az iskolai szervezésű programokat ne számítsd!)

1 – igen

2 – nem

9 – NT

32. Ha a család együtt néz TV-t, meg szokták-e beszélni Önök a gyermekkel a látottakat?

1 – igen

2 – nem

8 – nincs TV-jük

9 – NT

32.a. Most arról kérdezzük, hogyan tölti gyermeke a szabadidejét. Mennyire jellemző, hogy a gyerekek a szabadidejében....

Mennyire jellemző, hogy...	teljesen jellemző	inkább jellemző	inkább nem jellemző	egyáltalán nem jellemző	NT
a. tv-t néz	4	3	2	1	9
b. számítógépezik	4	3	2	1	9
c. otthon játszik (egyedül, vagy testvéreivel)	4	3	2	1	9
d. szüleinek segít (háztartásban, üzletben stb.)	4	3	2	1	9
e. szervezett programon vesz részt	4	3	2	1	9
f. sportol, kirándul	4	3	2	1	9
g. barátaival, haverjaival találkozik	4	3	2	1	9
h. presszóba, bárba, kocsmába jár	4	3	2	1	9
i. csavarog, lődörög	4	3	2	1	9
j. egyáltalán nincs szabadideje	4	3	2	1	9
k. semmit sem csinál	4	3	2	1	9
l. egyéb tevékenységet végez	4	3	2	1	9

33. A gyermek számára biztosítottak-e az alábbiak?

HA NEM: Miért nem? (CSAK KÉRDEZD ÉS SOROLD BE!)

			Miért nem?			
	Igen	Nem	Nem engedhetik meg maguknak	Egyéb okok	NT	X
a. megfelelő hely tanulásra, házi feladat elkészítésére	1	2	1	2	9	X
b. íróasztal	1	2	1	2	9	X
c. minden, az iskola, óvoda által elvárt felszerelés	1	2	1	2	9	X
d. szótár	1	2	1	2	9	X
e. rendszeres szabadidős tevékenységben való részvétel (pl. sportolási lehetőség, ifjúsági programok)	1	2	1	2	9	X
f. fizetős iskolai kirándulásokon és programokon való részvétel	1	2	1	2	9	X
g. fizetett különóra (nyelv, zene, fejlesztő foglalkozás, sport, stb.)	1	2	1	2	9	X
h. zsebpénz	1	2	1	2	9	X

MINDENKITŐL

34. Talán korai még erről beszélni, mégis mit gondol, milyen iskolai végzettséget fog a gyermeke szerezni?

- 1 – legfeljebb 8 osztály
- 2 – szakiskola
- 3 – szakközépiskola
- 4 – gimnázium
- 5 – felsőfok
- 9 – NT

HA A GYEREK ÓVODÁBA JÁR

Most néhány kérdést szeretnék feltenni a gyermek jelenlegi óvodájáról.

35. Melyik óvodába jár a gyermek jelenleg?

..... (óvoda neve és települése)

9 – NT, NV

36. Mennyire jellemzők a gyermek jelenlegi óvodájára a következők?

	teljesen jellemző	inkább jellemző	inkább nem jellemző	egyáltalán nem jellemző	NT
a. Jók az óvónők.	4	3	2	1	9
b. Az óvodában figyelembe veszik a gyerek kéréseit, igényeit.	4	3	2	1	9
c. Partnernek tekintik a szülőket.	4	3	2	1	9
d. A szülők bekapcsolódhatnak a programok kialakításába, szervezésébe.	4	3	2	1	9
e. Jó a gyerekközösség.	4	3	2	1	9
f. A gyerek jól fejlődik.	4	3	2	1	9
g. Az óvoda berendezése, bútorzata megfelelő	4	3	2	1	9
h. Az óvoda játékokkal, eszközökkel való felszereltsége megfelelő.	4	3	2	1	9
i. Sok az erőszakos, verekedő gyerek.	4	3	2	1	9
j. Túlzsúfoltak a csoportok.	4	3	2	1	9

37. Mennyire jellemző az óvodára, hogy magas a roma gyerekek aránya?

- 1 – nagyon jellemző
- 2 – inkább jellemző
- 3 – inkább nem jellemző
- 4 – egyáltalán nem jellemző
- 9 – NT, NV

38. Véleménye szerint általában melyik jobb: ha egy óvodában a roma és a nem roma gyerekek egy csoportba, vagy ha külön csoportba járnak?

- 1 – ha egy csoportba járnak
- 2 – ha külön csoportba járnak
- 9 – NT

39. Kérem, saját szavaival mondja el, hogy mit tart az óvoda sikereinek, erősségeinek?

.....
.....
.....

40. És mit tart az óvoda hiányosságainak, fejlesztendő területeinek?

.....
.....
.....

HA A GYEREK ISKOLÁBA JÁR

Most néhány kérdést szeretnék feltenni a gyermek jelenlegi iskolájáról.

41. Melyik iskolába jár a gyermek jelenleg?

..... (iskola neve és települése)

9 – NT, NV

42. Mennyire jellemző az iskolában a drogprobléma, túlzott alkoholfogyasztás a gyerekek között?

- 1 – nagyon jellemző
- 2 – inkább jellemző
- 3 – inkább nem jellemző
- 4 – egyáltalán nem jellemző
- 9 – NT

43. Mennyire igazak a következő állítások a gyermek jelenlegi iskolájára?

	teljesen igaz	inkább igaz	inkább nem igaz	egyáltalán nem igaz	NT
a. Jók a pedagógusok.	4	3	2	1	9
b. Figyelembe veszik a gyerek kéréseit, igényeit.	4	3	2	1	9
c. Partnernek tekintik a szülőket.	4	3	2	1	9
d. A szülők bekapcsolódhatnak a programok kialakításába, szervezésébe.	4	3	2	1	9
e. Jó a gyerekközösség	4	3	2	1	9
f. A gyerek jól fejlődik.	4	3	2	1	9
g. Az iskola berendezése, bútorzata megfelelő	4	3	2	1	9
h. Az iskola eszközökkel való felszereltsége megfelelő.	4	3	2	1	9
i. Sok az erőszakos, verekedő gyerek.	4	3	2	1	9
j. Túlszűfoltak az osztályok.	4	3	2	1	9

44. Mennyire jellemző az iskolára, hogy magas a roma tanulók aránya?

1 – nagyon jellemző

2 – inkább jellemző

3 – inkább nem jellemző

4 – egyáltalán nem jellemző

9 – NT, NV

45. Véleménye szerint általában melyik jobb: ha egy iskolában a roma és a nem roma gyerekek egy osztályba, vagy ha külön osztályba járnak?

1 – ha egy osztályba járnak

2 – ha külön osztályba járnak

9 – NT

46. Kérem, saját szavaival mondja el, hogy mit tart az iskola sikereinek, erősségeinek?

.....

.....

.....

47. És mit tart az iskola hiányosságainak, fejlesztendő területeinek?

.....

.....

.....

**KÖSZÖNJÜK, HOGY VÁLASZAIVAL SEGÍTETTE
MUNKÁNKAT!**